

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

katedra geografie

**Zeměpisné učivo na 1. stupni ZŠ a možnosti
jeho identifikace v geografickém prostředí regionu
Suchdol nad Lužnicí**

Diplomová práce

Iveta ČUHÁKOVÁ

Vedoucí práce: RNDr. Jiří Čekal, Ph.D.

České Budějovice 2012

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Iveta Čuháková

Katedra: geografie

Studijní program: P05944 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ - Certifikát ze speciální pedagogiky

Vedoucí práce: RNDr. Jiří Čekal, Ph.D.

Název: Zeměpisné učivo na 1. stupni ZŠ a možnosti jeho identifikace v geografickém prostředí regionu Suchdol nad Lužnicí

Druh práce: diplomová práce

Rok odevzdání: 2012

Počet stran:

Anotace:

Diplomová práce s názvem „Zeměpisné učivo na 1. stupni ZŠ a možnosti jeho identifikace v geografickém prostředí regionu Suchdol nad Lužnicí“ se zabývá problematikou výuky prvouky a vlastivědy na 1. stupni základní školy. Tvoří ji dvě části. V teoretické části je charakterizován region a praktická část, tedy didaktická je zpracována do podoby učebních textů a pracovních listů pro žáky 4. a 5. ročníků základní školy. Součástí je i Metodická příručka pro učitele a soubor her.

Annotation:

Thesis titled "Geographical curriculum for 1 primary school and the possibility of identification in geographical environment of the region above the river Suchdol "deals with issues and natural history teaching prvouky to 1 primary school. It consists of two parts. The theoretical part is characterized by a region and a practical part, is didactic is processed into the form of textbooks and worksheets for students of grade 4 and 5 years of primary school. It also includes methodological guide for teachers and a set of games.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, respektive, že vznikla za spolupráce s vedoucím diplomové práce a také s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Českých Budějovicích podpis

Prohlašuji, že v souladu s § 47 odst. b) zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích podpis

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce RNDr. Jiřímu Čekalovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady.

Dále děkuji Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za podporu a pomoc při dokončení diplomové práce.

Své rodině za umožnění studia a trpělivost, kterou mi věnovala během tvorby této práce.

OBSAH :

1. ÚVOD.....	8
2. METODIKA PRÁCE.....	10
3. REŠERŠE LITERATURY	11
3.1. Odborná	11
3.2. Učebnice pro 4. a 5. ročník ZŠ	12
3.3. Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání	14
4. VYUČOVACÍ FORMY, METODY A PROSTŘEDKY	
VE VLASTIVĚDNÉM UČIVU	15
4.1. Vlastivěda jako pojem	15
4.2. Organizační formy	16
4.3. Metody vlastivědného vyučování	17
4.4. Vybrané didaktické prostředky vyučování vlastivědy.....	19
5. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	22
5.1. Region	22
5.2. Vymezená území	22
5.2.1. Jihočeský kraj	22
5.2.2. Jindřichohradecký okres	23
5.2.3. Suchdol nad Lužnicí	23
5.3. Základní charakteristika města Suchdol nad Lužnicí	24
5.4. Kategorie chráněných území	31
6. DIDAKTICKÁ ČÁST	
7. METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE	80
7.1. 4. ROČNÍK	80
7.1.1. Práce s textem	80
7.1.2. Vycházka k řece Lužnici	83

7.1.3. <i>Historické památky – památníky města</i>	87
7.1.4. <i>Plánek vybraného prostoru v okolí školy</i>	89
7.1.5. <i>Mapa jižních Čech</i>	90
7.2. 5. ROČNÍK	92
7.2.1. Práce s textem.....	92
7.2.2. Exkurze do kostela	96
7.2.3. Dětský reportér - novinář	99
7.2.4. Fotografie	102
8. ZÁVĚR	104
9. SEZNAM LITERATURY	105

1. ÚVOD

Suchdol nad Lužnicí se nachází v jižních Čechách v CHKO Třeboňsko. Fascinuje krásnou přírodou v jakémkoli ročním období. Rozmanitá fauna a flora nabízí mnoho příležitostí k pozorování a relaxaci.

Obsahem diplomové práce je využití okolí města Suchdol nad Lužnicí ke zpestření výuky Vlastivědy ve 4. a 5. ročníku ZŠ. Práce je soustředěna k okolí řeky Lužnice a historické části města.

V dnešní době je náročné udržet si dětskou pozornost. Učitel tím, že na sebe pozornost upoutá, ukládá do mysli žáků informace. Prostřednictvím toho poznávají realitu, učí se, jak se chovat ve společnosti, co je dobré nebo špatné, krásné či ošklivé, co je správné a nesprávné. Poznání dětí v období mladšího školního věku vychází zpravidla z jejich vlastní zkušenosti. Proto dávají přednost takové výuce, kdy si mohou své poznatky ověřit.

Základním předpokladem účinnosti práce učitele je vědět, co jeho žákům v učení pomáhá, a mít dovednost to v praxi uskutečňovat. V efektivním vyučování jde především o to, aby byly pro každého žáka připraveny takové učební činnosti, jejichž prostřednictvím u něj úspěšně dojde k realizaci toho typu učení, který učitel zamýšlí. (Kyriacou, 1996)

Cílem práce je seznámit děti s městem Suchdol nad Lužnicí a jeho okolím. Nechat jim nahlédnout do stránek tohoto města a poskytnout jim praktické i teoretické seznámení s učivem.

Odborná část se zabývá regionem Suchdol nad Lužnicí a jeho okolím. Předkládá souhrnné informace o jižních Čechách, Jihočeském kraji, Třeboňsku i samotném městě Suchdol nad Lužnicí. Měla by se stát základním zdrojem informací o tomto území pro pedagogy.

Kapitola s názvem Poznávání Suchdola nad Lužnicí a jeho okolí se skládá z učebních textů a pracovních listů pro 4. a 5. ročník ZŠ. Je to soubor učebních a motivačních textů, doplněných o mapy, ilustrace a fotografie. Pracovní listy mají v úvodu motivační text s kresleným hrdinou. Tato příručka slouží k rozšíření a zopakování učiva. Autorka zde uplatnila využití mezipředmětových vztahů.

Metodická příručka pro učitele je didaktickým postupem, jak pracovat s učebními texty a pracovními listy. Součástí jsou vypracované pracovní listy, ukázky pro samostatné

práce žáků i soubor didaktických her. Celá práce je koncipována na oblast Suchdolska, ale lze ji aplikovat i na jakýkoli region.

2. METODIKA

Diplomová práce je rozdělena do dvou základních okruhů – odborná a didaktická.

Teoretická část je zaměřena na rozbor odborné literatury, která se zabývá charakteristikou jižních Čech, Třeboňska, okolí města Suchdol nad Lužnicí a samotným městem. Dále byly použity propagační materiály, webové stránky, příručky a letáky. Z těchto materiálů byla vytvořena kapitola Charakteristika zájmového území.

Další kapitola, nazvaná Poznávání Suchdola a jeho okolí, obsahuje učební texty a pracovní listy, které jsou vytvořeny pro rozšíření a procvičení učiva pro 4. a 5. ročník ZŠ. Tyto texty a pracovní listy jsou vytvořeny pro praktické využití ve třídě i v terénu. Součástí textů jsou i mapy a obrazové materiály. V pracovních listech jsou motivační články, doplněné o obrazový materiál, který by měl děti zaujmout a vybízet k práci. Pracovní listy jsou přizpůsobeny pro individuální i skupinovou práci. Žáci jsou tím vedeni samostatnosti nebo naopak spolupráci. Při plnění některých úkolů musí využít i jiné zdroje, jako jsou např. encyklopedie, další učebnice, internet, vyprávění rodáků, atlasy apod. U plnění některých úkolů je důležitá delší časová příprava, nápaditost a originalita.

Metodická příručka pro učitele je vodítkem, jak pracovat s učebními texty a pracovními listy. Jsou vytvořeny pro 4. a 5. ročník ZŠ. Obsahuje všechny správné odpovědi k otázkám, vyplněné pracovní listy. Je rozšířena o krátký soubor her aplikovaných na daná témata. Texty jsou doplněny o úkoly z fyziky, matematiky, výtvarné výchovy, přírodovědy, pracovních činností i českého jazyka, které může vyučující použít podle svého uvážení. Příručka obsahuje cíle, obsahy, pomůcky i závěry. Je psána jako vzor, který si každý učitel může přizpůsobit a obměnit své výuce a regionu.

Hry (celkem dvanáct: pexeso, hry na zopakování měst, řek, světových stran, apod.) byly vytvořeny pro zopakování vědomostí o svém regionu i celé České republice. Můžeme je použít po vyplnění pracovních listů, o přestávkách i v době vlastního volna žáků. Dále pak ve vyučovacích hodinách (výtvarná výchova, hudební výchova, apod.) Hry obsahují jednoduchá pravidla, která si učitel může obměnit podle svého uvážení. Některé hry tvoří výtvarné náměty – pexeso, které si děti samy vyrobí.

3. REŠERŠE LITERATURY

Pro vypracování diplomové práce byla využita z velké části odborná literatura, dále učebnice vlastivědy a přírodovědy pro 4. a 5. ročník ZŠ, propagační materiály, časopisy, novinové články a webové stránky.

3.1. Odborná literatura

- **Vlastivědná**

K vysvětlení pojmu region a regionální prvky byla použita publikace *O regionalismu* (Povolný, 1968), která definuje regionální prvky, zvláštnosti a charakteristické znaky jednotlivých krajů a oblastí.

Pro charakteristiku kraje, okresu i samotného města Suchdol nad Lužnicí byla použita (**Kronika města**), která podává informace o celkové historii i současnosti města.

Součástí města je i řeka Lužnice, kterou ve své knize *Jihočeská vlastivěda* zmínil (Chábera, 1985). Provádí nás celým jejím tokem. Od pramene, přes střídání státních území i její nemalé přítoky. A protože Lužnice patří do krajiny Třeboňska, zmínila se o ní i (Dykyjová, 2000) ve své knize *Třeboňsko – příroda a člověk v krajině pětileté růže*. Dále pojednává o rozsáhlé fauně a flóře v této krajině.

(Kolektiv, 2002) *Fakta a data o životním prostředí v České republice* je publikace, ze které se dají vyčíst nejen chráněná území, ale i národní parky, přírodní rezervace, atd.

Nad Lužní řekou (Hadač, 2003) je publikace rodáka, který okolí města Suchdol nad Lužnicí popisuje formou přírodních epizod. Detailně popisuje nejen Suchdolsko, ale i přilehlá území a to i s jejich faunou a flórou.

- **Didaktická**

Cílem publikace *Cvičení z didaktiky a vlastivědy* (Matušková, 1998) bylo napomoci k učitelskému povolání. Odborná i metodická část se zabývá problematikou oboru. Tedy jakými nejlepšími způsoby vyučovat vlastivědu na 1. stupni ZŠ. Jaké metody, organizační formy a didaktické prostředky by měl pedagog využívat ke správnému plnění svých cílů.

(Kolektiv, 1996) *Vzdělávací program Základní škola, Národní škola a Obecná škola* pojednávají o programech, v nichž jsou dané cíle, které by žák měl splnit. Tyto programy byly nahrazeny Rámcovým vzdělávacím programem.

Klíčové dovednosti učitele (Kyriacou, 1996) – Kniha, v níž jsou přehledně a stručně shrnuty současné dovednosti a techniky, bez kterých se úspěšný pedagog neobejde.

(Marvin Pasch, Trevor G. Gardner, Georgea m. Langerová, Alane J. Starková, Christella D. Moodyová, 1998) těchto pět pedagogů vytvořilo publikaci *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Autoři jsou přesvědčeni, že by bylo chybou soustředit se pouze na technické aspekty vyučování a učení. Je nutné také zahrnout aspekty sociální, osobní a morální.

Didaktická východiska primárního vzdělávání dětí na základní škole (Spilková a kol., 1996) – tato kniha slouží spíše studentům pro 1. stupeň základní školy. Je zde zaznamenána historie i současnost pojetí vyučovacího procesu, problematika obsahu vyučování, obecné otázky vyučování na problematiku cílů, atd.

(Kolář a kol., 1980) *Pedagogická psychologie* – kniha usiluje o to, aby pomohla budoucím pedagogům odhalit příčiny některých problémů. Zároveň poskytuje poučení, poznatky pro řešení problémů ve výchovně vzdělávací práci.

3.2. Učebnice pro 4. a 5. ročník

(Mladá, Podroužek, 2003) *Prvouka pro 3. Ročník základní školy* – tato učebnice je zpracovaná podle osnov vzdělávacího programu Základní škola. Celá publikace se zaměřuje na čtyři roční období. Každá kapitola obsahuje kontrolní otázky i konečné „Pamatuj“, kde mají žáci vypsány nejdůležitější informace.

(Bloudková, Borecký, 2002) *Vlastivěda pro 4. ročník ZŠ* - tato učebnice je zpracovaná podle učebních osnov vzdělávacího programu Základní škola. Každá kapitola obsahuje volný text, ve kterém jsou důležité informace zvýrazněny. Mezi textem jsou otázky týkající se např. našeho bydliště. Každá kapitola je ukončena zvýrazněnými důležitými informacemi, které si má žák zapamatovat a následuje řada otázek navazujících na kapitolu. Učebnice má pracovní list.

(Bloudková, Borecký, Dvořák, 2002) *Pracovní sešit k učebnici pro 4. ročník ZŠ* - navazuje na učebnici. Jeho koncepce je stejná jako učebnice. Tedy uspořádán do kapitol se stejným názvem.

(Mandelová, 2007) *Moje vlast – o naší zemi, jejích obyvatelích a minulosti*. Tato publikace zprostředkuje čtenáři poznání krás, pamětihodností a historie naší vlasti

přitažlivou formou. Také přiměje žáka, aby nejen přemýšlel, ale snažil se vyřešit problémy každodenního života. Kniha obsahuje obrázky, mapy, vtipné kresby, atd.

Mandelová na rozdíl od Bloudkové a Boreckého využívá mezipředmětové vztahy. Text je sice souvislý, ale na krajích učebnice jsou doplňující otázky, básně, rady, zajímavosti, atd. Učebnice je rozdělena do RVP – Člověk a jeho svět na tři témata (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas). Na konci celé učebnice je shrnutí ke všem třem oblastem.

(Mandelová, 2007) *Pracovní sešit - Moje vlast – o naší zemi, jejích obyvatelích a minulosti*. Každá kapitola z učebnice má návaznost v pracovním listě stejnou kapitolou, ale procvičovací.

Rozdíl mezi pracovními listy Mandelové a Bloudkové, Boreckého a Dvořáka není tak znatelný, jako u učebnic.

(Bloudková, Dvořák, Chalupa, 2005) *Vlastivěda pro 5. ročník ZŠ* je rozdělena na dvě části – historickou a zeměpisnou, tak jako její předchůdkyně pro 4. ročník ZŠ. Jsou psané stejnou formou.

(Bloudková, Dvořák, Chalupa, 2005) *Pracovní sešit pro 5. Ročník ZŠ* navazuje na Vlastivědu pro 5. ročník ZŠ. Vrací se ke kapitolám, kde jsou vytvořené úkoly a cvičení pro žáky.

Dále jsem se nechala inspirovat učebnicemi vlastivědy, kde každá se zabývá různou tematikou. **(Kolektiv, 1995)** *Obrazy z českých dějin* slouží pro 4. ročník ZŠ ke znalostem o našich předcích. **(Chalupa, 1995)** *Putování po České republice* může využít jak 4., tak i 5. ročník ZŠ. Česká republika je zde rozdělena na světové strany a v každé jsou zachyceny nejzajímavější části. **(Chalupa, 1996)** a jeho *Putování po Evropě* nechá 5. ročník ZŠ nahlédnout do různých koutů Evropy. V neposlední řadě pak *Obrazy z novějších českých dějin pro 5. ročník ZŠ* **(Čapka, 1996)**. Dalo by se říct, že je to navazující publikace na učebnici *Obrazy z českých dějin*.

(Podroužek, 2003) *Přírodověda pro 4. ročník ZŠ* je bohatě obrazově vybavena a vychází ze vzdělávacího programu Základní škola. Na učebnici opět navazuje *Pracovní list* **(Mladá, Podroužek, 2003)**, který napřed naváže na učivo ze třetího ročníku a pak podle témat z učebnice procvičuje další učební látku.

(Čechurová, Podroužek, 2011) nově zpracovaná učebnice *Přírodověda pro 5. Ročník ZŠ* odpovídá požadavkům RVP. Zpracovává témata z oboru Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví.

3.3. Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP (Kolektiv, 2007) má za cíl sjednotit dosud rozdělené vzdělávání na tři vzdělávací programy. Klade důraz na klíčové kompetence, které souvisí se vzdělávacím obsahem a jsou uplatnitelné v praktickém životě. V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní.

Dále pak se rozděluje na vzdělávací oblasti a průřezová témata. Součástí RVP je také vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků mimořádně nadaných.

ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP. Pro tvorbu ŠVP mohou školy využít tzv. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů*, který je vytvářen ke každému RVP. Manuál seznamuje s postupem tvorby ŠVP a uvádí způsoby zpracování jednotlivých částí ŠVP s konkrétními příklady. (Kolektiv, 2007)

4. VYUČOVACÍ FORMY, METODY A PROSTŘEDKY VE VLASTIVĚDNÉM UČIVU

4.1. Vlastivěda jako pojem

Vlastivěda leží na pomezí zájmu obecné pedagogiky, didaktiky, psychologie, psychodidaktiky, geografie a historie a dalších vědních oborů. Je chápána:

1. jako soubor nejrůznějších poznatků o určité oblasti – některé vlastivědné práce jsou ve svých částech výsledkem vědeckého zkoumání,

2. jako obor popularizace regionálních poznatků, které by čtenářům zpřístupnily alespoň základní a nejdůležitější poznatky o daném území, tyto poznatky jsou zprostředkovány formou populárně vědecké či beletrizující literatury,

3. jako vyučovací předmět primárních škol. Vlastivěda není považována za vědu – zkoumá otázky geografické, historické, zabývá se okrajově etnografií, otázkami umění, techniky a dalších přírodních a společenských věd, které ve své součinnosti vytvářejí komplexní obraz vlasti a jejího začlenění do širšího kontextu (Evropy a světa), nemá tedy vlastně předmět zkoumání ani vlastní autonomní metodu.

(Matušková, 1998)

Klasifikace vyučovacích forem

Různorodost najdeme i v charakteristice vyučovacích forem, která je i závislá na přístupech různých autorů.

V současné době se při charakterizování vyučovacích forem výrazněji odděluje **normativní hledisko třídění** vyučovacích forem (hledisko podle charakteru, organizace vyučování a výukové prostředí) a **hledisko třídění podle sociální povahy organizace** (hledisko podle organizování žáků). V tradičním pojetí vyučovacích forem bývají tato dvě hlediska častěji propojována, jak při charakterizování vyučovacích forem, tak i při jejich klasifikaci. (Podroužek, 2003)

4.2. Organizační formy

Vyučovací formy podle sociální povahy organizace vyučování

Pro tyto formy je důležitá jejich variabilita. V našem školství má svou tradici hromadná (frontální) výuka, která je využívána nejvíce. Další známé vyučovací formy, skupinová a individuální, nejsou využívány tak často. V praxi by se mělo usilovat o rovnováhu v užívání těchto forem. To vyžaduje předchozí přípravu vyučujícího i žáků.

V systému rozmanitých organizačních forem, jichž se při vyučování v reálné školní praxi využívá, má stále významné místo **frontální (hromadné)** vyučování v systému vyučovacích hodin. Učitel pracuje s vymezenou skupinou žáků (celou třídou) plánovitě, soustavně a v určitém čase (v souladu s rozvrhem hodin).

Sociální vztahy mezi žáky jako nedílné aspekty reálné výchovně-vzdělávací situace využívá **skupinové vyučování**. To znamená, že učitel nemyslí pouze v kategorii dvojice učitel – žák. Skupinovým vyučováním chápeme takovou organizační formu, kde se vytváří malé skupiny žáků (3 – 5 členů), které spolupracují při řešení společného úkolu.

Individualizované vyučování spočívá v tom, že práce je přizpůsobena každému žákovi na základě poznání jeho možností. Neznamená, že všichni zpracovávají individuálně tutéž úlohu. Je tak těsně spjata s problematikou diferenciací žáků. Jejím smyslem je vytváření takových situací, které každému žákovi umožní nalézt optimální možnosti pro vlastní učení a vzdělávání. Od každého žáka se žádá zvláštní námaha, již je schopen a jež je mu přiměřená. (Skalková, 1999)

Vyučovací formy podle normativního hlediska třídění

Vyučovací hodina je základní organizační formou, ve které probíhá vyučování. Její průběh může být různý a je určen řadou okolností, především cílem vyučování a výchovy, obsahovou náplní, závisí na osobnosti učitele, kolektivu žáků atd. (Matušková, 1998)

Vycházka umožňuje žákům pozorovat a poznávat vlastní objekty výuky, a tak je lépe poznat. Pro vycházku je důležitá pečlivá příprava, která zahrnuje vlastní přípravu

vyučujícího (stanovení cílů a úkolů, určení potřebných pomůcek apod.) a přípravu žáků (organizační informace a pokyny) před vycházkou. Důležité je promýšlení průběhu vycházky (metody práce, činnosti žáků, využívání pomůcek, způsoby kontroly apod.) a vyhodnocení vycházky (splnění úkolů). (Podroužek, 2003)

Školní výlet přispívá k rozvoji vlastivědného poznání a k vytváření kladného vztahu k domovu a vlasti. Jeho příprava – plánování trasy, získávání údajů o projížděných místech a plánovaných navštívených objektech se může stát vhodnou součástí vlastivědného vyučování během roku nebo dobrovolným domácím úkolem. Výlet by měl mít jak funkci relaxační, tak i poznávací. Výhodou je, že vzhledem k jeho době trvá (zpravidla celodenní) může navštívit vzdálenější zajímavá místa, což jinak během výuky není možné. (Matušková, 1998)

Další vyučovací formou, které probíhá mimo školu je **exkurze**. Při exkurzi většinou využíváme odborných a praktických znalostí pracovníků jednotlivých zařízení, které navštívíme, např. kostel, městský úřad apod.

Beseda vhodně doplňuje a rozšiřuje zájmy a zkušenosti žáků. Při vhodném výběru besedy pak můžeme významně přispět k aktualizaci školního učiva. Žáci by měli být předem seznámeni s tématem a základními poznatky o tématu, aby beseda splnila svůj cíl – žáci si rozšířili a prohloubili své dosavadní zkušenosti a vědomosti. Besedou by měli žáci získávat informace zajímavou a přínosnou formou. Na 1. stupni ZŠ by délka besedy neměla přesáhnout 60 minut. (Podroužek, 2003)

Vlastivědné hry, soutěže a kvízy jsou též někdy zařazovány jako zvláštní organizační formy, při kterých žáci získávají další vlastivědné poznatky. Mohou totiž být vhodně zařazeny nejen jako součástí povinné výuky vlastivědy, ale i do mimotřídní a mimoškolní činnosti žáků, např. v náplni práce vlastivědného kroužku. (Matušková, 1998)

4.3. Metody vlastivědného vyučování

Metodou rozumíme postup, jakým učitel řídí a koordinuje práci žáka, aby bylo dosaženo ve vyučování stanovených výchovně vzdělávacích cílů. V současnosti je zejména kladen důraz na aktivitu žáka, činnostní přístup, samostatnost, schopnost

spolupracovat, schopnost řešit problémy, dialogické metody, projektové metody, experimentování, apod.

Metody motivační – motivací způsobujeme u dětí zájem o učení, jejich vnitřní přesvědčení, že to, co se naučí, bude pro ně nějakým způsobem potřebné či užitečné, zajímavé apod. Bez této primární motivace ztrácí vyučování účinnost. Existuje ještě motivace sekundární, která vychází např. z touhy po lepší známce, ze strachu. Učení pod vlivem této motivace není tak kvalitní.

Motivace je potřebná na začátku výuky předmětu, tematického celku, hodiny (tzv. počáteční, vstupní, úvodní motivace) i během výuky pro udržení zájmu (průběžná motivace).

Motivace je nezbytná pro efektivní výuku, ale je třeba motivovat s mírou. Přílišná snaha motivovat děti rozptyluje jejich pozornost, příliš mnoho prostředků používaných v jedné vyučovací jednotce vede k roztržitosti výuky a spíše k opačným výsledkům. Jako motivační metody můžeme využít vyprávění, rozhovor, předvádění různých didaktických prostředků, hry, soutěže apod. (Matušková, 1998)

Metody aktivizační zařazujeme většinou v úvodu, někdy též v průběhu vyučovací hodiny, a to vždy, když potřebujeme aktivizovat předchozí poznatky žáků. Ty se pak stávají východiskem pro další výuku. Aktivizovat žáky lze rozhovorem, frontálním opakováním, soutěží, zadáním a řešením problému, kontrolou domácího cvičení, vhodnou formou samostatné nebo skupinové práce. Při aktivizaci mohou být využity metody slovní, názorné i praktické. (Matušková, 1998)

Metody expoziční jsou takové postupy práce učitele a žáků, při kterých žák získává nové poznatky. Může je přijímat převážně pasivně (jako posluchač výkladu, popisu, vyprávění, při sledování audiovizuální techniky, pokusů, při pozorování a dalších metodách) nebo aktivně. Čím více smyslů, vhodně a odůvodněně volených činností (intelektuálních či praktických) žák využívá, čím názornější, systematictější a přehlednější expozice učiva je, tím kvalitnější výsledky lze očekávat. (Matušková, 1998)

Metody práce s exponovaným materiálem (fixační) – exponované učivo je potřebné procvičit a upevnit. K tomu slouží tzv. fixační metody. Je to opět celá škála metod, které lze rozdělit na metody opakování a procvičování vědomostí a metody procvičování dovedností (L. Mojžíšek, 1988). V podstatě můžeme použít většinu metod, o kterých jsme hovořili při expozici učiva, tentokrát však s jiným didaktickým záměrem.

Na místě je časté střídání činností a volba jiných metod, než které byly využity při expozici učiva. (Matušková, 1998)

Metody diagnostické a klasifikační mají tradiční metodu ústní zkoušení. Má své opodstatnění, neboť při ní učitel po určité relativně delší dobu sleduje výkon jednoho žáka. Při zkoušení ve vlastivědě by měli mít žáci k dispozici mapový materiál, se kterým běžně pracují ve škole i doma. Učitel by měl vyžadovat od žáka souvislejší ústní projev, neboť tak připravuje děti na způsob práce na 2. stupni základní školy. Předmětem zkoušení mohou být tak vlastivědné dovednosti (práce s mapou, práce s kompasem, orientace na časové ose, práce se směrovou růžicí).

Účinnost učitelovy práce závisí mimo jiné na jeho schopnosti vytyčovat v určitých pedagogických situacích správné typy učebních úloh, které vedou nejlépe k pochopení či osvojení dané látky. Kategorizací učebních úloh se zabývalo více autorů (např. Bloom, Tollongerová). (Matušková, 1998)

4.4. Vybrané didaktické prostředky vyučování vlastivědy

Učebnice vlastivědy – procházejí v současnosti velmi častými změnami. Přesto zůstávají základním didaktickým prostředkem pro žáka a významnou pomůckou učitele. Jejich kvalita a typy jsou různé. Při výběru učebnice, podle které budeme učit, musíme volit řadu hledisek.

Z hlediska obsahové stránky se zaměřujeme především na soulad s kurikulárními dokumenty, úměrnost rozsahu a uspořádání jednotlivých složek učiva, koordinaci učiva vlastivědy s učivem přírodovědy event. dalších předmětů.

Po metodické stránce sledujeme aparát prezentace učiva (kvalitu výkladového textu, shrnující a doplňující texty, přítomnost slovníčku, příloh), kvalitu a funkčnost neverbálních složek (ilustrace fotografie, schémata a grafy, tabulky), přítomnost a kvalitu aparátu řídicího učení (zejména otázky a úkoly za jednotlivými kapitolami a tematickými celky, odkazy na jiné zdroje informací, označování částí textů dle funkce či obsahu grafickými symboly nebo například barevnými podklady, užití různých druhů písma pro vyznačení pojmů, otázek, výkladového textu apod.) a kvalitu orientačního aparátu (obsah učebnice, přehlednost členění, marginálie, rejstřík).

Rozhodující však musí být psychodidaktické aspekty hodnocení učebnic, zejména zhodnocení základních přístupů (konstruktivistický, scientistický, pragmatický),

syntaktická a sématická obtížnost textu, úroveň otázek a úkolů vzhledem k rozvoji poznávacích procesů, charakter motivačních prvků a komponent vedoucích k rozvíjení aktivit žáků, přítomnost integrujících prvků apod. (Matušková, 1998)

Pracovní sešity a pracovní listy – jsou didaktickým prostředkem, které se v posledním období objevují v mnoha variantách na našem trhu. Jejich podstata spočívá v tom, že neobsahují výkladové texty jako učebnice, ale jsou to v podstatě soubory úloh, které má žák na daném stupni školy v daném předmětu samostatně řešit.

Snahou autorů je, aby byly tyto materiály co nejpřitažlivější, proto obsahují různé doplňovačky, křížovky, mapky, schémata, zajímavé úkoly. Navazují na učivo vlastivědy prezentované v učebnici, vhodně jej procvičují a někdy i doplňují. Je možné je využívat při práci se všemi žáky nebo využít pro diferenciaci třídy. Slouží jako zpětná vazba pro učitele, neboť do jisté míry ukazují znalosti žáků. Pracovní listy nebo sešity by neměly sloužit ke klasifikaci.

Vzhledem k vyšším cenám pomůcek poslední době je možné využívat při vypracovávání úkolů pracovních listů průhlednou fólii, na kterou žáci píší tužkou. Didaktický účel je splněn a podkladový list zůstane zachován pro dalšího žáka. (Matušková, 1998)

Mapové materiály – výuku vlastivědy není možné realizovat bez mapových materiálů. V současné době jsou žákům k dispozici vlastivědné soubory map, které obsahují mapy se zeměpisnou i dějepisnou tematikou. Vzhledem k měnící se obsahové stránce vlastivědného a přírodovědného vyučování primárních škol nejsou již tyto soubory plně vyhovující. Naše škola pociťuje citelně neexistenci školního atlasu pro žáky mladšího školního věku.

Kromě map z uvedených mapových souborů je nutné využívat mapy nástěnné, a to vzhledem k jejich současnému výběru nejen vlastivědné, ale i obecně zeměpisné (mapa Evropy, světa, polokoulí, vybrané mapy historické), a dále podrobné mapy místní oblasti, v případě možnosti i plány měst.

Dalšími didaktickými prostředky, využívanými přímo žáky ve vlastivědě jsou různé časopisy, encyklopedie, populárně naučné publikace. Učitel má k dispozici dále řadu **dvojrozměrných a trojrozměrných pomůcek i prostředky didaktické techniky**. Nejčastěji jsou využívány různé demonstrační plochy, reálné předměty, globy topografické

plochy, pískové stoly, modely, plastické mapy, obrazy, fotografie, schémata apod.
(Matušková, 1998)

5. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

5.1. Region

Slovo region pochází z latinského regio. Tento výraz je vysvětlován jako směr, hranice, kraj, krajina. Lze ho charakterizovat jako územní celek související s historickým, kulturním a společenským vývojem, ovlivněným určitými přírodními podmínkami a vnitřně různými hospodářskými a kulturními vztahy. (Klimeš, 1998)

Regionální prvky

Dělení regionálních prvků:

1. **geografické**, mezi které řadíme geomorfologické útvary, terénní zvláštnosti, výskyt druhů rostlinstva a živočišstva, zejména v prostorech chráněných lokalit
2. **sociální** zahrnující sociální zvláštnosti geografické oblasti, kterými se od sebe liší oblasti průmyslové a zemědělské (charakteristické stavby, objekty, zařízení, terénní úpravy)
3. **populační**, které souvisí s hustotou osídlení a znaky, jež sebou nese tato skutečnost (sídlíšní síť, katastrální plány, plány obcí, mapy okresů, stavební aglomerace)
4. **ekonomické**, informují o hospodářském potenciálu oblasti
5. **komunikační a kulturní**, které podávají svědectví o mezilidských vztazích a bohatosti národní, lidové kultury. (Povolný, 1968)

5.2. Vymezená území

5.2.1. Jihočeský kraj

Jihočeský kraj se nachází v jižní části Čech. Část jižní hranice kraje je zároveň i státní česko-rakouskou hranicí, odtud je ohraničen severní částí Novohradských hor a nejjižnějšími svahy Šumavy. Na severovýchodě zasahuje i Českomoravská vrchovina. Jihočeský kraj je tvořen sedmi okresy – Jindřichohradeckým, Tábořským, Píseckým, Strakonickým, Prachatickým, Českokrumlovským a Českobudějovickým.

Hlavní odvodňovací řekou je zde Vltava. Z jihu se do ní v Českých Budějovicích vlévá řeka Malše. Právým přítokem je Lužnice a levým řeka Otava. Tento kraj

je charakteristický svými rybníky. V CHKO Třeboňsko je nejznámější Rožmberk, největší rybník České republiky. Jihočeský kraj je také známý svými vodními nádržemi.

Mezi nejvýznamnější průmyslová odvětví patří strojírenství, potravinářství, průmysl stavebních hmot a keramiky, výroba a distribuce energií, hutnictví.

Nejrozšířenější je doprava železniční a silniční.

V Jihočeském kraji se nachází velké množství historických památek i památkových rezervací. Centrum Českého Krumlova bylo zapsáno na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Na venkově lze nalézt několik malebných vesnic s typickými zděnými staveními jihočeské lidové architektury - tzv. selské baroko.

V celém Jihočeském kraji se nachází velké množství mateřských, základních i středních škol s různým oborovým zaměřením.

Dále zde můžeme najít i školy speciální v Českých Budějovicích, Prachaticích i Vimperku. Velmi významné postavení má také Jihočeská Univerzita, která nabízí rozsáhlou škálu fakult.

5.2.2. Jindřichohradecký okres

V jižní části Jihočeského kraje leží Jindřichohradecký okres, jehož centrem je město Jindřichův Hradec. Významnými městy okresu jsou České Velenice, Dačice, Deštná, Kardašova Řečice, Lomnice nad Lužnicí, Nová Bystřice, Nová Včelnice, Slavonice, Stráž nad Nežárkou, Strmilov, Suchdol nad Lužnicí a Třeboň.

Jindřichův Hradec je znám zámekem, pivovarem, Krýzovými jesličkami – největší mechanický lidový betlém na světě a několika kostely. Město Třeboň je zase známé svým lázeňstvím a rybníky.

5.2.3. Suchdol nad Lužnicí

Jedním z mikroregionů v okrese Jindřichův Hradec je Třeboňsko, jehož centrem je právě město Třeboň. Dalšími obcemi jsou Suchdol nad Lužnicí, Majdalena, Chlum u Třeboně, Rapšach, Tuš' atd. Téměř v každé obci můžeme najít nějakou historickou či přírodní památku.

Město Suchdol nad Lužnicí je známé především jako výchozí místo vodáků po řece Lužnici. Leží na jejím horním toku asi 14 km jihovýchodně od Třeboně v nadmořské výšce 454 m.

Město má v kraji velmi příznivou polohu. Vzdálenost mezi jednotlivými městy se pohybuje mezi 15km – 50km, stejně jako vzdálenost do přírodních rezervací.

I když to na první pohled není příliš patrné, má město i své tradice, které lákají mnohé turisty. Vedle rekreačních a relaxačních zařízení jako jsou pískovny, nazývané rozlehlými jezery, je zde k dispozici Městská knihovna, kino, divadlo, pošta, vlakové i autobusové nádraží. Dále pak i některé sportovní areály jako sportovní haly a tenisové kurty.

5.3. Základní charakteristika města Suchdol nad Lužnicí

Založení města Suchdol nad Lužnicí se nikde přesně nedochovalo. Patřil k třeboňskému pánu Lutoldu z Landštejna. Ten ho však r. 1362 prodal Petrovi, Joštovi, Oldřichovi a Janu z Rožmberka. Když smrtí Petra Voka r. 1611 Rožmberkové vymřeli, přešel Suchdol dědictvím do rukou pana Jiřího ze Švamberka, který měl za manželku Alžbětu, sestru Petra Voka. Panování pánů ze Švamberka mělo krátké trvání. Celé jejich panství bylo zabaveno ve prospěch císaře Ferdinanda II. po bělohorské porážce českých stavů, ke kterým patřili i Švamberkové. V rukou Habsburků zůstal Suchdol do 2. dubna 1660, kdy se dostal do držení rodu Schwarzenberků. Suchdol na Lužnici, od roku 1876 městy, leží v půvabné krajině v blízkosti hlubokých lesů. Je kulturním a hospodářským střediskem kraje, významným letoviskem a východiskem pro vodácké splutí řeky Lužnice. Za Rakouska-Uherska byl i místem, kde se soustřeďovala a výrazně prosazovala duchovní pomoc Čechům na Vitorazsku. (Kronika města)

Mezi nemnohé zachované pamětihodnosti patří na první místo kostel sv. Mikuláše. Byl založen roku 1362 a v roce 1363 povýšen na farní. Byl prvním jihočeským dvojloďným kostelem s jediným středním sloupem. Presbytář byl však zaklenut až kolem roku 1400 a loď r. 1493 již jako trojloďní. Ta byla prodloužena roku 1820, klenby částečně sneseny a nahrazeny rákosovým sloupem. Téhož roku byla přistavěna věž a roku 1858 i oratoř. Na hlavním oltáři je obraz sv. Mikuláše od R. Váchy a z roku 1887 Suchdolská Madona,

jedna z krásných jihočeských madon, která zdobila hlavní oltář, byla přemístěna do Jihočeské galerie na Hluboké nad Vltavou. Další památkou Suchdola je barokní kaple sv. Jana Nepomuckého z roku 1728, kterou dal postavit hospodský Jiří Novotný svým nákladem. Roku 1625 byla v Suchdole zřízena tavírna stříbrné rudy, která ročně zpracovala až 4000 hřiven stříbra. Roku 1775 byla změněna ve sklárnu, jež byla zrušena začátkem 20. století. Objekty sklárny sloužily pak jistou dobu textilnímu průmyslu, později dřevozpracujícímu průmyslu. Hrnčířská historie byla zaznamenána v 19. století v místní části Klikov. Keramika byla vypalována v kasselské peci na vysoký žár. Vyráběla se hnědá polévaná „selská“ hrnčina, džbány, misky, pekáče, formy na zelí, květináky a další zboží. Z dvanácti dílen na Klikově a okolí jsou nyní v provozu pouze tři. Ty zachovávají původní způsob vypalování keramiky a to ohněm. Každoročně se zde pořádá výstava Historie klikovského hrnčířství v hnčírně č. p. 27 v Klikově. Pletení košíků z borových loubků bývalo v minulosti doplňkovou činností bárkařů – lidí, kteří na blatech rýpali rašelinové brikety – borky. (Společnost Rožmberk 2007)

Rok co rok přijíždějí do Suchdola nad Lužnicí milovníci přírody již v jarních měsících, aby znovu prožili zázrak proměny přírody na Horní Lužnici, kde meandrující koryto řeky s řadou odstavných ramen a tůní, s charakteristickými mokřinami a lučními společenstvy je jednou z posledních lokalit obdobného charakteru v celé republice, nebo aby se pokochali barevností a vůní fauny rašelinistiště Červené Blato, či aby prošli kaňonem řeky Dračice. (OÚ Suchdol nad Lužnicí 1993)

Město Suchdol nad Lužnicí leží v Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. Je to kraj lesů, rybníků a krásné neporušené přírody. Nachází se zde několik přírodních rezervací, národních přírodních památek a naučných stezek zřízených Správou CHKO. Blízkost rakouské hranice nabízí možnost podívat se do rakouského Waldviertelu, který je historicky provázán s naším krajem. Zejména v letních měsících je Suchdol navštěvováno velkým množstvím turistů. Zdejší kraj je ideální pro rodinnou dovolenou plnou radosti z aktivního pohybu a zážitků spojených s pobytem v přírodě. Je zde velké množství cyklostezek a kvalitní koupání v zatopených pískovnách. Na své si přijdou i milovníci pěší turistiky, houbaři a rybáři.

Počet obyvatel je zhruba 3 638. Ale jsou v tom započítané i vesničky kolem města. Suchdol se dělí na Horní a Dolní Suchdol. Starosta města se jmenuje Pavel Mráček.

Lužnice, největší pravostranný přítok Vltavy v jižních Čechách, pramení pod jménem Lainsitz v rakouské části Novohradských hor, na západním svahu Aichelbergu v nadmořské výšce 990 m. Asi po 1,5 km toku vstupuje na naše území nedaleko Pohoří na Šumavě a protéká jím opět v délce asi 33,5 km. U Českých Velenic tvoří 2,5 km dlouhý úsek státní hranice, pak vstupuje znovu na rakouskou půdu a po 7,5 km toku v říčním kilometru 149,38 u Krabonoše, se vrací natrvalo na naše území. Tok Lužnice o celkové délce 199,0 km (na území Jihočeského kraje 156,5 km) je s výjimkou nejhořejšího úseku klidný a poměrně křivolaký. (Chábera, 1985)

Celé její povodí bylo kdysi územím českým, osazeným slovanským lidem v župě Vitorazské, která jím byla natrvalo odňata císařem Rudolfem Habsburským, vítězem nad Přemyslem Otakarem II. (Dykyjová, 2000)

Před Majdalenou se Lužnice rozděluje na Starou a Novou řeku, které spolu s umělým korytem, tzv. „Zlatou stokou“, tvoří důmyslnou soustavu. Ta umožňuje vyrovnávání hladin rybníků a zabraňuje protečením hrází nebo vzniku povodňových vln. Řeka Lužnice protéká největším českým rybníkem Rožmberkem, jehož hráze jsou před přívaly vody chráněny umělým tokem Novou řekou, která odvádí přebytečné vody do řeky Nežárky. Od rozvodí k rybníku Rožmberk se Lužnice jmenuje Stará řeka – celý úsek je přírodní rezervace a je zde zákaz táboření.

Významnější přítoky má Lužnice převážně z pravé strany. Severně od Suchdola se do Lužnice vlévá 45,8 km dlouhá řeka Dračice. Poblíž u Chlumu u Třeboně se do Nové řeky vlévá Koštěnický potok. Nejdůležitějším přítokem Lužnice je Nežárka, vznikající ze dvou pramenných toků: 24,7 km dlouhé Žirovnice a 27,9 km dlouhé Kamenice, který se spojuje v Jarošově nad Nežárkou. Dalším přítokem Lužnice je Nadymač, který se vlévá do Lužnice nad Soběslaví. V Soběslavi ústí do Lužnice Černovický potok a v Sezimově Ústí Kozský potok. Do Lužnice dále ústí Jordánský potok, Otynský potok, Smutná a potok Bylinský. Z levé strany se do Lužnice vlévá Černá stoka zvaná též Tuš', vznikající v rašelinné oblasti u Nových Hradů. Dále Bechyňský potok a Židova strouha. (Chábera, 1985)

Sjíždění řeky Lužnice nejčastěji začíná u vodácké základny v Suchdole nad Lužnicí. Sama řeka nepatří mezi ty obtížné pro vodáky, ale i ona skrývá nemalá nebezpečí.

Kolem roku 1898 byly na náměstí postaveny dřevěné domy. V obytné místnosti bylo ohniště, na kterém se vařilo. Proto a také od blesku docházelo občas k požáru. Dokonce dvakrát hořel i kostel. Jako další zaznamenanou přírodní pohromou byly povodně v roce 1997 a 2002. (Kronika města)

Zajímavosti v okolí

Údolí říčky Dračice, rezervace Červené Blato, rezervace Meandry Lužnice, město Chlum u Třeboně, město Nové Hrady, Staňkovský rybník.

Vitorazsko je oblast, která zahrnuje pohraniční obce a osady. Odvozuje se od rakouského města Weitra (Vitorazy). V roce 1920 bylo několik obcí a osad (České Velenice, Nakolice, Vyšné, Trpnouze, Nová Ves nad Lužnicí, Rapšak, Tušť) připojeno k Československu. Po 2. světové válce nastává nucené vysídlování obyvatelstva na rakouskou stranu hranice. Vitorazsko je úžasné pro své rozlehlé lesy, obrovské pastviny a malebné osady se zajímavou historií, statky, mlýny a hájovny. Dominantou jsou zde rybníky.

Červené Blato se nachází při hranici CHKO Třeboňsko směrem na Nové Hrady, stezka začíná v osadě Jiříkovo Údolí. Patří k nejzajímavějším přírodním rezervacím v České republice a řadí se do skupiny třeboňských rašelinišť. Dnes je toto území chráněno jako národní přírodní rezervace o výměře 331,4 ha. V místech nenarušených těžbou se daří vzácné borovici blatce, vtroušena je bříza pýřitá a bělokorá, krušina olšová, bohatý je porost rojovníku bahenního. Podrobně byla zkoumána fauna motýlů – odborníci tu napočítali takřka 600 druhů.

Obec Halámky patří do oblasti zvané Vitorazsko. Halámky jsou hraničním přechodem, Neu Nagelberg v Rakousku. V této oblasti byl rozvinut sklářský průmysl. Zdejší skláři vyráběli bílé křišťálové sklo a využívali zejména dostatek dřeva i písku v blízkém okolí.

Rybník Svět byl založen Jakubem Krčínem z Jelčan. Původní plocha Světa 380 ha. Po povodni roku 1611 rozdělena na rybníky Opatovický a Svět.

Město nové Hrady založené koncem 13. století se postupem času stalo majetkem francouzského rodu Buquoy, který zde zanechal mnoho stavebních, uměleckých a i přírodních památek. Barokní klášter servitů, kostel, empírový zámek s parkem a jezírkem, hrobka rodu Buquoy. Nedaleko města byl zřízen park Tereziino údolí.

Park Tereziino údolí byl zřízen ve 2. Polovině 18. Století. Jsou zde exotické dřeviny a budovy, které nyní slouží k lázeňským účelům. Je zde uměle vytvořený vodopád na řece Stropnici. Tereziino údolí je od roku 1949 chráněnou přírodní památkou, parkem prochází dvě naučné stezky – NS Terčino údolí a lesnická naučná stezka. Na okraji parku stojí původní gotická zřícenina Cuknštejn.

Rozvodí je místem, kde se od Lužnice odděluje Nová řeka a původní koryto Lužnice pod názvem Stará řeka, bohatě meandruje až po vtok do rybníka Rožmberk. Na tok Nové řeky je vázána přírodní rezervace Novořecké močály.

Přírodní rezervace Dračice. V údolí Dračice bývaly největší železárně v Čechách. Říčka Dračice je útočištěm významných populací ohrožených živočichů (ledňáček říční, vydra říční, pstruh potoční, ...)

Chlum u Třeboně je oblíbené letovisko na břehu rekreačního rybníka Hejtman (82 ha). V krásném parku najdeme barokní lovecký zámek, kde se během staletí vystřídali Vítkovci, Rožmberkové, Lobkovicové aj. Posledním majitelem byl arcivévoda František Ferdinand d'Este. Z Chlumu odjel arcivévoda se svou chotí do Sarajeva a už se nevrátil. Do Chlumu na letní byt začali přijíždět mnozí umělci, mj. K. M. Čapek – Chod, G. Preissová, A. Sova, O. Nedbal a rád se sem vracel F. Hrubín. Zámek i park jsou nyní soukromým majetkem, nejsou přístupné.

České Velenice je hraniční přechod s Rakouskem. České Velenice a rakouské město Gmünd rozdělují pouze hraniční řeka Lužnice. Rozvoj celého Vitorazska byl přerušen v r. 1938 nacistickou okupací a připojením k Říši. České Velenice se staly součástí Gmündu. V r. 1945 bylo nádraží, železniční dílny a okolí vybombardovány

americkým letectvem. České Velenice jsou vyhlášeny jako město zeleně, město alejí a parků. Významným rodákem je současný malíř Adolf Born.

Tušťské pískovny, tak se nazývají rozlehlá jezera vzniklá těžbou štěrkopísku v sedimentech nivy Lužnice. Dnes jsou využívána k rekreačním účelům. Jsou asi největší chloubou našeho města. Natáčel se zde například český film, který měl mnoho scén u moře. A to je ne jeden důkaz, že jsou pískovny průzračné. (Friedl a kol., 1991), (Hokr a kol., 2003)

Fauna a flóra

CHKO Třeboňsko se nachází v jihovýchodní části České republiky. Lemuje státní hranici s Rakouskem a zasahuje i do části okresů Jindřichův Hradec, Tábor a České Budějovice. Zaujímá plochu 700 km². (Dykyjová 2000)

Představuje oblast mezi velkoplošnými chráněnými územími, protože jde o jedno z mála území vyhlášených v rovinnaté krajině, která byla po staletí ovlivňována a kultivována člověkem. Pro své kvality je Třeboňsko od roku 1977 i jednou z šesti českých biosférických rezervací vyhlášených v rámci programu UNESCO Člověk a biosféra.

Jsou zde rozsáhlé jehličnaté a listnaté lesy. Jednou z nejvýznamnějších je borovice lesní (*Pinus sylvestris* var. *bohemica*) se štíhlým, rovným a jen na vrcholu větveným kmenem s vydatnou produkcí nesmolnatého dřeva. Dalším vzácným stromem je borovice blatka (*Pinus rotundata*). Blatka spolu s borovicí lesní a jejich vtroušeným křížencem tvoří na Třeboňsku rozsahem zcela unikátní rašelinné lesy, v nichž je i největší česká populace rojovníku bahenního (*Ledum palustre*). V suchých písčitých borech na Třeboňsku roste černýš český (*Melampyrum bohemicum*), vzácný koniklec jarní (*Pulsatilla vernalis*) a zimozeleň okolíkatý (*Chimaphila umbellata*). Jehličnaté lesy na jílovitých půdách jsou známé masovým výskytem třtiny chloupkaté (*Calamagrostis villosa*) a některých jätrovek obvykle vázaných na smrk - např. *Bazzania trilobata*, lišejník provazovka tlustovousá (*Usnea filipendula*), nebo vzácná houba kalichovka leptoniová (*omphalina epichysium*). Zbytky listnatých hájů se např. vratičkou měsíční (*Botrychium lunaria*) či vzácnou v. heřmánkolistou (*B. matricifolium*), kopytníkem evropským (*Asarum europaeum*), svízele, lesním (*Galium sylvaticum*), lilí zlatohlavou (*Lilium martagon*), zvonečníkem

klasnatým (*Phyteuma spicatum* aj. V lužních lesích a olšínách v nivách řek i na obvodu starých rybníků rostou mimo jiné vzácná kaprad' hřebenitá (*Dryopteris cristata*), kapradiník bažinný (*Thelypteris palustris*) nebo d'áblík bahenní (*Calla palustris*), hojný je rovněž chráněný bazanovec kytkokvětý (*Naumburgia thyrsoflora*), stejně tak ve stokách žebratka bahenní (*Hottonia palustris*) a řada dalších.

Z fauny se zde vyskytuje například: žlutásek borůvkový (*Colias palaeno*), jehož housenky jsou vázány na vlochyni bahenní, modrásek stříbroskvrnný (*Vacciniina optilete*), pouzdroníček rojovníkový (*Coleophora ledi*) a mnoho dalších motýlů, zejména píd'alek (*Geometridae*) a můr (*Noctuidae*). Dále někteří střevlíci (*Carabidae*) a drabčící (*Staphylinidae*), vážky (*Odonata*), chrostíci (*Trichoptera*). Z ostatních skupin bezobratlých např. někteří pavouci (*Araneae*).

Řada teplomilných a pro Třeboňsko jedinečných a faunisticky zajímavých druhů se nachází na teplejších lokalitách s porosty listnáčů, především dubů. K nim patří např. tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*) nebo páchník hnědý (*Osmoderma eremita*).

Třeboňsko je po kvalitativní i kvantitativní stránce poměrně bohaté na obojživelníky. Celkem bylo na Třeboňsku zaregistrováno 12 druhů. K nejcennějším patří ropucha krátkonohá (*Bufo kalamita*) rozmnožující se v mělkých depresích na okrajích pískoven, tři druhy čolků včetně poměrně vzácného čolka velkého (*Triturus cristatus*) či ve velké části původního areálu mizející kuňka ohnivá (*Bombina bombina*).

Nejohroženějším druhem je užovka hladká (*Coronella austriaca*), která v posledních 30 letech z většiny lokalit vymizela. Ostatní druhy jsou víceméně běžné včetně našeho jediného jedovatého hada zmije obecné (*Vipera berus*).

Základ "zoologického bohatství" obratlovců Třeboňska tvoří ptáci. Charakteristickými a typickými ptáky Třeboňska jsou brodiví. Typickým a hojným druhem je volavka popelavá (*Ardea cinerea*). Na různých stavbách v obcích hnízdí v počtu do 10 párů čáp bílý (*Ciconia ciconia*). Na lesy vázaný čáp černý (*Ciconia nigra*) se do oblasti Třeboňska začal. V roce 1983 na Třeboňsku vznikla hnízdní kolonie kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*). Dalšími typickými druhy mokřadů jsou vrubozobí. Husa velká (*Anser anser*), husa polní (*Anser fabalis*) a husa běločelá (*Anser*

albifrons). Zkachen jsou významnými druhy především zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*), hohola severního (*Bucephala clangula*).

Charakteristickým dravcem oblasti je orel mořský (*Haliaeetus albicilla*). Typickým dravcem mokřadů je pochop rákosní (*Circus aeruginosus*).

Na Třeboňsku hnízdí celkem osm druhů sov. Více než deset párů výra velkého (*Bubo bubo*), do 20 párů sýce rousného (*Aegolius funereus*) a několik desítek párů kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*).

Na vodní toky i rybníční stoky je vázaný ledňáček říční (*Alcedo atthis*).

Na Třeboňsku začal hnízdit krkavec velký (*Corvus orax*).

Na Třeboňsku byl prokázán výskyt přibližně padesáti druhů savců. Za významný druh je možno považovat především celoevropsky ohroženou vydru říční (*Lutra lutra*).

Zdroj: [1]

5.4. Kategorie chráněných území

Národní parky (NP) jsou rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímá přirozené nebo lidskou činností ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové i neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam.

V současné době máme čtyři národní parky: krkonošský národní park (KRNAP), Národní park Podyjí, Šumavský národní park a národní park České Švýcarsko.

Chráněné krajinné oblasti (CHKO) jsou rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.

Národní přírodní rezervace (NPR) jsou menší území mimořádných hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.

Přírodní rezervace (PR) jsou menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.

Národní přírodní památka (NPP) je přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním či mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

Přírodní památka (PP) je přírodní útvar menší rozlohy zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk. (Kolektiv, 2002)

Poznávání města
Suchdol nad Lužnicí
a jeho okolí

(UČEBNÍ TEXTY, PRACOVNÍ LISTY A HRY)

PRO ŽÁKY 4. A 5. ROČNÍKU

4. ROČNÍK ZŠ

Suchdol nad Lužnicí

Základní údaje

- Poloha: Jižní Čechy

Jihočeský kraj

okres Jindřichův Hradec

- Počet obyvatel: 3 618

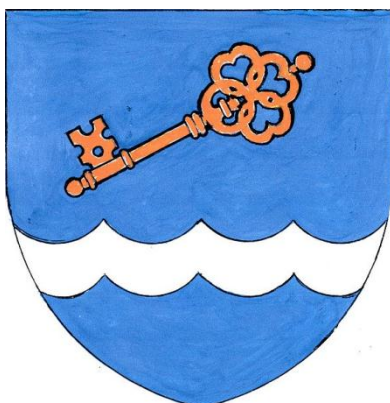
- Místní části: Klikov, Františkov, Tuš', Hrdlořezy a Bor

Vodstvo

Městem Suchdol nad Lužnicí protéká řeka **Lužnice**. Pramení v Rakousku, našem sousedním státě. Po své dlouhé cestě se vlévá z pravé strany do řeky Vltavy. Má levostranný přítok Černý potok. Ten je charakteristický

Pro zdejší obyvatelstvo načervenalou barvou, svou kterou získal v místě svého pramenu - Rašeliniště. Znak našeho města

vyjadřuje velice kladný vztah k vodě. A to konkrétně k řece Lužnici. **Modrá barva vyjadřuje vodu - řeku Lužnici**, bílá zase proud, který láká kdejaké vodáky. A samotný zlatý klíč se u nás používá třikrát do roka. Odemká a zamyká se s ním řeka Lužnice. Je to symbol pro vodáky, kdy se mohou vrhnout do svého dobrodružství.

Architektura

Mezi nemnohé zachované pamětihodnosti patří **kostel sv. Mikuláše** . K místnímu kostelu se váže pověst. Měl být původně postaven v blízké vesnici Bor. Pokaždé, když dělníci dovezli materiál na stavbu do Boru, přes noc se objevil v místě, kde je kostel nyní postaven. Lidé to brali jako znamení, a proto kostel postavili blízko náměstí v Suchdole nad Lužnicí.

Historie

Název našeho města není jen tak obyčejný. Suchdol je ze slov: **suchý důl**. Vždy se tu těžil písek a protékala tu řeka Lužnice. Proto vznikl Suchdol nad Lužnicí.

Pracovní list

**Ahoj Kamarádi,
Chtěli bychom se
podívat**

**a seznámit se s Vaší řekou Lužnicí. Rádi
bychom věděli, kde trávíte svůj volný
čas.**

**Jak si hrajete a prozkoumáváte okolí
Vaší řeky. Víte, jak řešíme naše
případy.**

**A právě proto i my s Vámi chceme
řešit ty Vaše. Vezmete nás s sebou?**

1) *Jak se jmenuje řeka, u které stojíme?*

.....

2) *Kde pramení?*

.....

3) *Do jaké řeky se vlévá? A jakým je jejím přítokem?*

.....

4) *Jak se nazývá potok, který se zde do ní vlévá?*

.....

5) *Proč má tak charakteristickou barvu?*

.....

6) *Na jakém břehu řeky stojíme?*

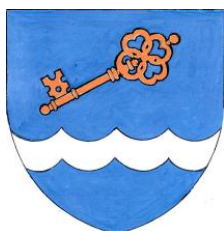
.....

7) *Je voda v řece pitná? Proč?*

.....

.....

8) *Jaký znak se hodí k našemu městu?*

9) *Jak se nazývá zdejší kostel?*

.....

10) *Jak vznikl název města – Suchdol nad Lužnicí*

a) *mokrý důl*

b) *suchý důl*

c) *lužnický důl*

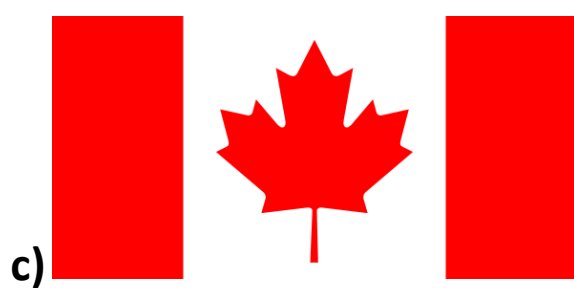
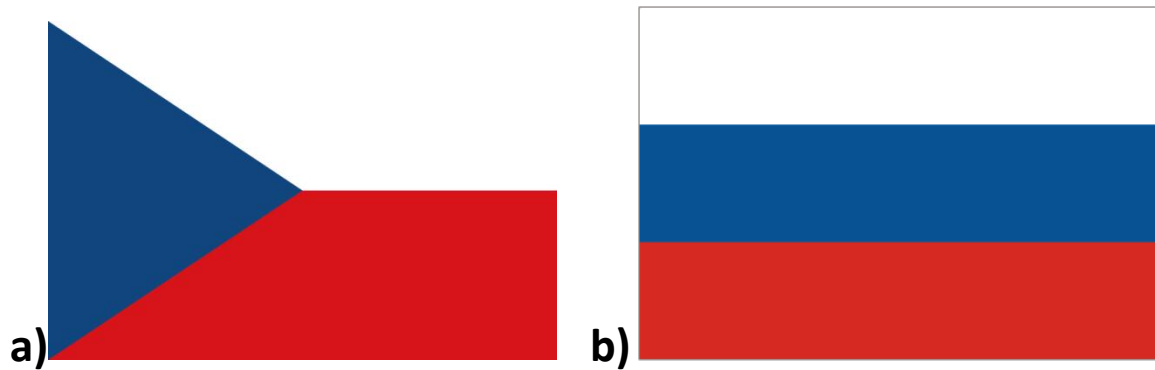
11) Dokresli do mapy, kde leží město Suchdol nad Lužnicí.

12) Jak se jmenuje starosta našeho města?

.....

TERČOVÝ ZÁVOD PRO 4. ROČNÍK

Která z těchto vlajek, je vlajkou České republiky?

*a) Na Okoř je cesta, jako žádná ze sta,
vroubená je stromama....*

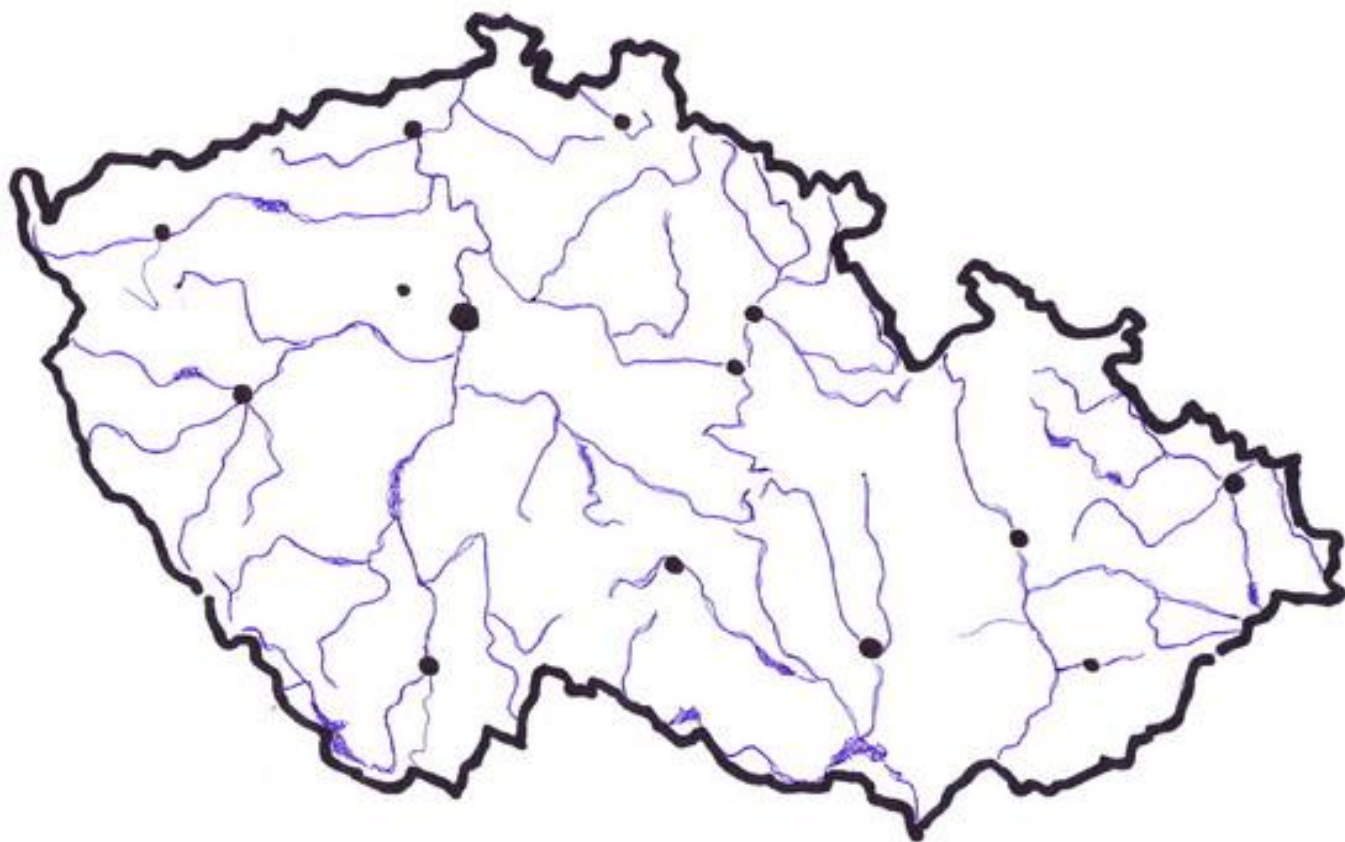
*b) Kde domov můj, kde domov můj,
voda hučí po lučinách, bory šumí po skalinách....*

*c) Nad Tatrou sa blýska
hromy divo bijú,

nad Tatrou sa blýska

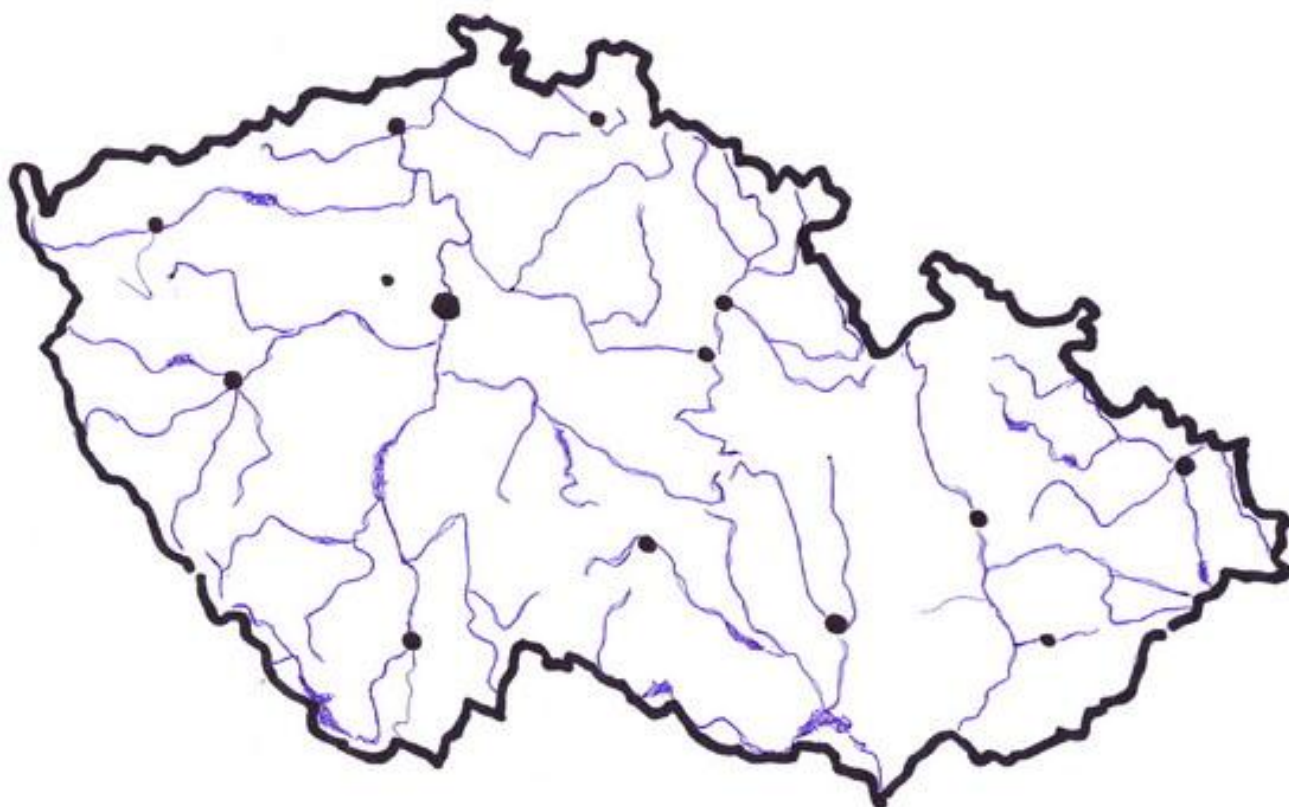
hromy divo bijú.*

Jaký je správný začátek české hymny?

Jakou barvou je zvýrazněna řeka Lužnice?

(Vyučující musí před vyvěšením karty zvýraznit řeku Lužnici libovolnou barvou – pro ztížení může různými barvami vyznačit i jiné řeky.)

K číslu 2 a 3 napiš správné názvy měst.

(Vyučující si doplní na kartu číslice k libovolným městům.)

Jakou barvou jsou vyznačeny jižní Čechy?

(Vyučující na kartu libovolně zvýrazní světové strany)

Odpovědi:

1. a) b) c)

2. a) b) c)

3. a) modrá
b) červená
c) zelená
d) hnědá

4. 1)
2)
3)
4)
5)
6)

5. a) červená
b) modrá
c) zelená
d) hnědá

Některé památky v Suchdole nad Lužnicí a okolí

- V roce 1728 postavil v Suchdole hostinský Jiřík Novotný vlastním nákladem barokní Kapli svatého Jana Nepomuckého, která se nachází na hlavní cestě vlevo před mostem do Tuště.

- Další suchdolskou památkou je kaple sv. Anny, kterou najdete v Havlíčkově ulici (naproti Pizzerii u Vondráků a před elektrem u Berana se tato ulice stáčí doprava).

- Za pozornost stojí i Kaple Panny M. Sněžné v Klikově. Kaple byla vystavěna na v roce 1907 „oprávněným mistrem zednickým“ Josefem Rulíčkem z Meisendorfu v Dolním Rakousku. Její interiér je vybaven krásným vyřezávaným oltářem se sochou Panny Marie Sněžné. Je zde i několik krásných obrazů a soch.
- Zajímavá je i kaplička v Hrdlořezích postavená v r. 1816, dle ústní pověsti ji postavil jakýsi šlechtic na znamení vzdání díků nebi za to, že těžce zraněn došel do těchto míst, kde byl nalezen a zachován životu.

- Památník – voják

Tento památník byl postaven v roce 1945 jako oslava konce 2. Sv. války. Na pomník byl vystavěn nápis: „Již nikdy válku“. V roce 1969 pomník zrenovován jako památka pro padlé při okupaci města v srpnu 1968. O rok později došlo k renovaci pomníku. To rozdělilo město na dva tábory. Jedni chtěli památník odstranit, protože odsuzovali vstup vojsk Varšavské smlouvy na naše území a ti druzí ho chtěli zachovat. Pomník stojí dodnes.

- Pomník na náměstí Svobody: Pomník byl postaven jako památka na hrdiny, kteří se zasloužili za svobodu národa a Československý stát (Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik, D r. Edward Beneš), letcům a vojákům všech bojišť, umučeným a odbojářům druhé světové války 1939 – 1945, obětem doby totalitní moci 1948 – 1989.

- Před ZŠ je nejnovější pomník na počest T. G. Masaryka: Na paměť padlým ve světové válce, T. G. Masaryk se zasloužil o stát, zákon ze dne 28. února 1930.

5. ROČNÍK ZŠ

Suchdol nad Lužnicí

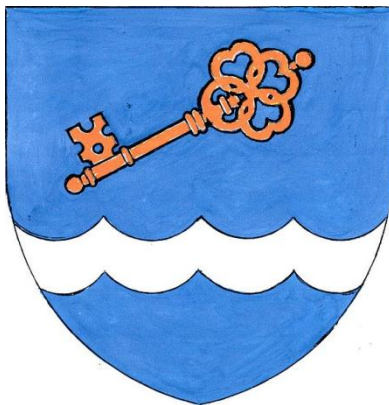
Základní údaje

- Poloha: **Jihočeský kraj**,
okres Jindřichův Hradec
- Počet obyvatel: **3 618**
- Místní části: **Klikov, Františkov,**
Tušť, Hrdlořezy a Bor

Vodstvo

Městem Suchdol nad Lužnicí protéká řeka **Lužnice**. Pramení v Rakousku, našem sousedním státě. Má potok. Ten je zdejší obyvatelstvo kterou získal v místě Rašeliniště. Znak velice kladný vztah k řece Lužnici. **Modrá řeku Lužnici**, bílá zase proud, který láká kdejaké vodáky. A samotný zlatý klíč se u nás používá třikrát do roka. Odemyká a zamyká se s ním řeka Lužnice. Je to symbol pro vodáky, kdy se mohou vrhnout do svého dobrodružství.

levostranný přítok Černý charakteristický pro svou načervenalou barvou, svého pramenu - našeho města vyjadřuje k vodě. A to konkrétně **barva vyjadřuje vodu** -

Historie

Založení města Suchdol nad Lužnicí se nikde přesně nedochovalo. Patřil k třeboňskému pánu Lutoldu z Landštejna. Suchdol nad Lužnicí, od roku 1876

městys a od roku 2007 město, leží v půvabné krajině v blízkosti hlubokých lesů. Je kulturním a hospodářským střediskem kraje, významným letoviskem a východiskem pro vodácké splutí řeky Lužnice. Za Rakouska-Uherska byl i místem, kde se soustřed'ovala a výrazně prosazovala duchovní pomoc Čechům na Vitorazsku.

Architektura

Mezi nemnohé zachované pamětihodnosti patří na prvé místo **kostel sv. Mikuláše** . Byl založen roku 1362 a v roce 1363 povýšen na farní. Byl prvním jihočeským dvojlodním kostelem s jediným středním sloupem. Presbystář byl však zaklenut až kolem roku 1400 a lod' r. 1493 již jako trojlodní. Ta byla prodloužena roku 1820,

klenby částečně sneseny a nahrazeny rákosovým sloupem. Téhož roku byla přistavěna věž a roku 1858 i oratoř. Na hlavním oltáři je obraz sv. Mikuláše od R. Váchy z roku 1887. **Suchdolská Madona**, jedna z krásných jihočeských madon, která zdobila hlavní oltář, byla přemístěna do Jihočeské galerie na Hluboké. K místnímu kostelu se váže pověst. Měl být původně postaven v blízké vesnici Bor. Pokaždé, když dělníci dovezli materiál na stavbu do Boru, přes noc se objevil v místě, kde je kostel nyní postaven. Lidé to brali jako znamení, a proto kostel postavili blízko náměstí v Suchdole nad Lužnicí.

CHKO Třeboňsko

Město Suchdol nad Lužnicí leží v **Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko**.

Je to kraj lesů, rybníků a krásné neporušené přírody. Nachází se zde několik přírodních rezervací, národních přírodních památek a naučných stezek zřízených Správou CHKO.

Pracovní list

AHOJ KAMARÁDI,

VÝ NÁŠ SVĚT KOUZEL A PŘÁNÍ

URČITĚ MOC DOBŘE ZNÁTE.

A PRÁVĚ PROTO BYCHOM SI I MÝ

PŘÁLI POZNAT TEN VÁŠ. ALE NEŽ

SE TAM K VÁM PŮJDEME PODÍVAT,

CO KDYBY JSTE NÁM TEN VÁŠ

DOMOV PŘEDSTAVILI?

1) *V jaké části České republiky se Suchdol nad Lužnicí nachází?*

.....

2) *V jakém kraji se nachází město Suchdol nad Lužnicí?*

.....

3) *Do jakého okresu bychom zařadili město Suchdol nad Lužnicí?*

.....

4) *Jaká řeka zde protéká a čím je známá?*

.....

5) *Kolik máme přibližně obyvatel?*

.....

6) *Které obce se počítají do okolí našeho města?*

.....

7) *Co vyjadřuje ve znaku města Suchdol nad Lužnicí modrá barva?*

.....

8) V jaké chráněné oblasti se nacházíme?

.....

9) Vyber místa, která s námi nějak souvisí.

Tušť

České Budějovice

Bor

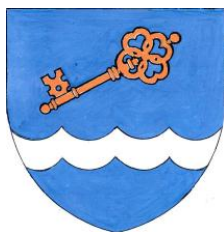
Klikov

Ostrava

Hrdlořezy

Cuknštejn

10) Jaký znak se hodí k našemu městu?

11) Vyznač do mapy město Suchdol nad Lužnicí a řeku Lužnici.

Kostel sv. Mikuláše

Zdejší *farní kostel* byl *vystavěn za vlády Karla IV. v letech 1361 – 1363.*

Kostel byl *prvním jihočeským dvojlodním kostelem* s jediným středovým sloupem. Presbytář byl však zaklenut až kolem roku 1400 a loď je *od roku 1493 již jako trojlodní*. V tomtéž roce byl *vysvěcen biskupem Benediktem z Waldštejna*, jak dosvědčuje starý latinský nápis v presbytáři kostela – vedle hlavního oltáře – objevený roku 1855, v překladu zní takto: „*Léta páně 1493 posvěcen jest tento kostel od nejdůstojnějšího v Kristu otce a pána, pana Benedikta šlechtice z Waldštějna Kamínského, dne 5. měsíce 7. Modlete se za duši jeho.*“. Za vlády Rožmberků byl povýšen na farní.

V roce 1820 byl kostel prodloužen mohutnou empírovou přístavbou s chórem a věží. Kde dnes začíná chór, tam do roku 1820 stála čelní zeď s hlavním vchodem. Při snášení této zdi byla snesena i část gotického stropu – od zadních sloupů k chóru – protože žebroví ztratilo oporu, a klenby byly nahrazeny rákosovým stropem. *Roku 1855 byl kostel vydlážděn mramorovými dlaždicemi*. Roku 1858 si nechal pan Karel Stölzle, majitel suchdolské sklárny, přistavět oratoř.

Tři novogotické oltáře byly pořízeny roku 1910, *na hlavním oltáři je obraz sv. Mikuláše od R. Váchy z r. 1887* (jako model soužil knížecí puškař pan Habrda). *Postranní oltář Panny Marie Lurdské (vpravo)* pořídil pan farář Jan Hruška r. 1908, a protože jej zaplatili farníci sami ze sbírek, *roku 1910 pořídil i druhý oltář Božského Srdce Páně* (na jeho místě dřív býval oltář zasvěcený sv. Linhartu). *Na hlavním oltáři vedle obrazu sv. Mikuláše je vlevo socha sv. Pavla, vpravo sv. Petra* (z pozice hlavního oltáře), nad obrazem je socha Panny Marie. V levé zdi před hlavním oltářem je výklenek s dvířky na uschovávání sv. olejů (dnes se nepoužívá).

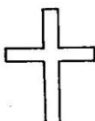
Nové varhany pochází z roku 1903 z dílny Čenka Skopka, stavitele varhan z Tábora, jsou s 9 mutacemi s pedálem a mají 270 cínových a 216 dřevěných píšťal. Od roku 1954 jsou varhany elektrizované, vzduch do varhan je čerpán motorem. Cínové píšťaly ze starých varhan byly prodány panu Skopkovi jako hmota na výrobu dalších píšťal.

Kolem kostela býval dřív farní hřbitov, kde se pochovávalo do roku 1787.

K obci Suchdol nad Lužnicí patří také *gotická dřevěná socha Panny Marie Suchdolské*, jedna z krásných jihočeských madon. Pravděpodobně pocházela z dílny lidového řezbáře a jedna z kopií stála ve výklencích stavení. Později *se dostala do Jihočeské galerie na Hluboké*.

KŘÍŽ

v blízkosti oltáře připomíná, že při každé mši sv. Pán Ježíš mezi námi zprítomňuje svou obět na kříži. Také nám připomíná, jak nás má Bůh rád.

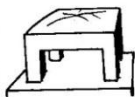

AMBON

je místo, odkud čteme Písmo svaté. Když čteme z Bible, sám Bůh k nám mluví.

KŘESLO (SEDES)

Ke křeslu kněz přichází na začátku mše svaté. Odtud vede naši společnou modlitbu. Na konci mše sv. nám z tohoto místa dává požehnání a posílá nás, abychom "šli ve jménu Páně".

SVATOSTÁNEK A VĚČNÉ SVĚTLO

Ve svatostánku se uchovávají proměněné hostie. Živý Pán s námi zůstává pod podobou chleba.

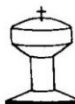
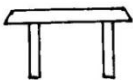
Když jdeme kolem svatostánku, zdravíme Pána pokleknutím na pravé koleno.

Červené světlo u svatostánku je znamením Ježíšovy přítomnosti. Když světlo nesvíti, svatostánek je prázdný.

ABAK

Malý stůlek, na kterém bývají připraveny obětní dary - chléb a konvičky s vínem a vodou, může být na něm připraven i kalich

KŘTITELNICE

je nádoba, ve které se uchovává křestní voda. U křtitelnice se většinou uděluje svátost křtu.

Bývá umístěna u vchodu do kostela a do sakristie. Je v ní svěcená voda, kterou se při příchodu do kostela žehnáme - připomíná nám náš vlastní křest.

KROPENKA

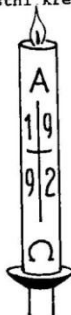

PAŠKÁL

je velká svíce umístěná většinou u křtitelnice. Každý rok o velikonocích na Bílou sobotu se svítí nová. Připomíná nám vzkříšeného Pána Ježíše.

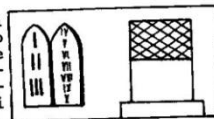
Je ozdobena křížem, letopočtem a prvním a posledním písmenem řecké abecedy: alfa a omega.

Plamen paškálu připomíná, že Ježíš žije, kříž připomíná, že na kříži za nás umřel, letopočet pak znamená, že Ježíš s námi zůstává i tento rok. Písmena připomínají, že On chce být na začátku i na konci všeho, co děláme.

ZPOVĚDNICE, ZPOVĚDNÍ MÍSTNOST

Při křtu jsme dostali Boží život. Kdo ho hříchem ztratí, musí se s Bohem smířit ve svátosti smíření. Tu přijímáme právě ve zpovědnici nebo zpovědní místnosti.

A CO SAKRISTIE ?

Do sakristie chodíš často. Ne proto, aby ses tam s ostatními bavil nebo popral, ale aby ses dobře připravil na mši svatou.

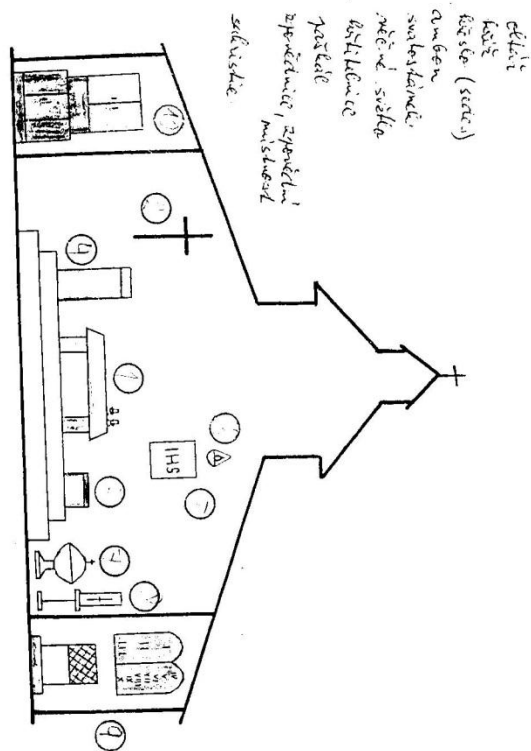
Tvou starostí má být, aby ses včas převlékl do ministrantského oblečení, učesal se a upravil, případně upozornil ostatní na nějaké nedostatky. Každý má před mši svatou vědět, jakou službu bude vykonávat. Pokud budeš čist, přečti si čtení nebo přímluvy napřed.

Po mši svaté pečlivě uložíš své ministrantské oblečení, aby zůstalo čisté a nezmačkané.

KDYŽ JSI V SAKRISTII, JSI V KOSTELE - PODLE TOHO SE TAKÉ CHOVJ: MLUV TIŠE A JEN TO, CO JE NUTNÉ.

Podle obrázku na vedlejší stránce doplň správná čísla tak, aby vše bylo dobře pojmenováno:

- 1 Oltář
- 2 Kříž
- 3 Křeslo (sedes)
- 4 Ambon
- 5 Svatostánek
- 6 Věčné světlo
- 7 Křtitelnice
- 8 Paškál
- 9 Zpovědnice, zpovědní místnost
- 10 Sakristie

B. Ministrování

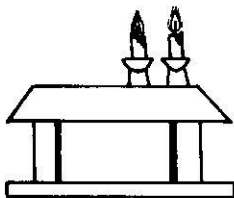

Vím, co znamená ministrovat

Dovedu správně pojmenovat důležitá místa v kostele

OLTÁŘ

je místem nejdůležitějším. Stůl, kolem kterého se shromažďujeme, tak jako Pán Ježíš shromáždil kolem stolu apoštoly při Poslední večeři. Při mši svaté přichází k nám na oltář živý Ježíš pod podobou chleba a vína.

Oltář zdravíme úklonou, kněz ho na začátku a na konci mše sv. s úctou políbí.

Pracovní list

Ahoouou kamarádi,

Tak jsme se doslechli, že jste se dozvěděli

něco o místním Kostele. To jsme rádi,

že nám o něm něco povíte. Máme tolik otázek

a nikdo nám je nechce zodpovědět,

snad nám pomůžete alespoň Vy.

1. V jakých letech byl vystavěn zdejší kostel? (stačí století)

.....

2. Kolik lodí měl po jeho prvním dokončení?

.....

3. Kterým biskupem byl v roce 1493 vysvěcen?

.....

4. Jakými dlaždicemi byl kostel vydlážděn v roce 1855?

.....

5. V roce 1910 byly pořízeny tři novogotické oltáře, vyber, které možnosti to jsou.

a) sv. Ludmily, Panny Marie, Josefa

b) sv. Mikuláše, Panny Marie Lurdské, Božského Srdce Páně

c) sv. Apoštola, Panny Marie, sv. Petra

6. Jaké sochy dvou svatých stojí vedle obrazu sv. Mikuláše?

a) sv. Ondřej, sv. Jan

b) sv. Petr, sv. Pavel

7. Z jakého roku pocházejí nové varhany z dílny Čeňka Skopka?

.....

8. Kam byla převezena dřevěná socha Panny Marie Suchdolské?

.....

Dětský reportér:

Divadelní kronika

- *Období První republiky 1906 - 1945*

Po revolučním roce 1848 už i lidé na vesnicích byli pomalu vtaženi do vlasteneckého boje. Za bytí či nebytí Čechů a Moravanů. Začali se více zajímat o věci národnostní a číst knihy. Po postavení „Českého prozatímního divadla“ v Praze a také po výstavbě železnic se přece venkovští lidé dovídali, co se děje v Praze a v jiných větších městech.

Že se leckde hraje divadlo doposud neslýchaná věc. I toto dění se dostalo do Suchdolu nad Lužnicí. Byl založen v naší obci vlastenecký spolek „Národní jednota pošumavská“ a to v roce 1896. Ta začala poprvé pořádat „České besídky“, a byl to v naší obci jediný kulturní útvar. Měl 50-ti členný mužský pěvecký sbor, vzácnou knihovnu atd.

r. 1906

Po deseti letech existence NJP v Suchdole byl založen divadelní ochotnický loutkový spolek „Loutka herců“ (vedení: Jan Anton, holič v Suchdole, hlavní činovník NJP) – 1. hra.

"Vzhůru do Číny"

rok 1925

"Náš Eugen Bartoš"

rok 1934

Dětské divadlo okolo

rok 1930

"Utopený hastrman"

rok 1942

- *Období totality 1950 – 1988*

r. 1955

Hostující soubory mají v obci neskutečný ohlas. Např. dne 16.7. hraje KOD v přírodě za účasti 1400 osob Smetanovu „Prodanou nevěstu“. V obci působí nový soubor a to DS „Vitoraz“ obec Baráčnická. Dne 21.9. vystupuje s hrou „Kudy kam?“ za účasti 290 osob.

r. 1962 až r. 1977

S nástupem televize skončila povětšinou činnost ochotníků. A v Suchdole tomu nebylo jinak. Kulisy pomalu na půdě u Kremersbachů ničili myši a vlhko. I sál, který neměl pána, pomalu chátral. Až o stavení projevila zájem Zelenina, a tak došlo k likvidaci kulis a věcí po ochotnickém divadle. Ale našlo se i pár lidí, kteří tajně zachraňovali co se dalo. Sem tam se uspořádal nějaký ten zájezd. Roku 1977 shlédlo pár nadšenců divadelní představení v Trhových Svinech. Byla to inspirace pro pár lidí. Vznikl divadelní soubor pod MNV – Osvětovou Besedou. Soubor začal studovat hru „Načasované štěstí“ (režie Heřmánek st.).

"Příliš štědrý večer"

rok 1961

"Dům, kde nesněží"

rok 1980

"Případ bez jednacího čísla"

rok 1984

- *Období současnosti - první krůčky: 1989 – 2005*

Školní r. 1988 - 1989

Založen nový soubor: Divadelní dětský ochotnický soubor při Základní škole v Suchdole nad Lužnicí. Studium veršované pohádky „Kouzelník Dik“ (Toufar, Tlačilová).

r. 2005

Dne 7.1. a 14.1. představení studované hry. Dne 19.února II.Divadelní ples. Zánik DS J.K.Tyla. Dne 6.4. vznik nového souboru: Divadelní ochotnický soubor „SUchdolské Divadlo“ při TJ Sokol v Suchdole nad Lužnicí. Výpomoc při Noci s Andersenem a Dětském dni. Dne 3.června premiéra pohádky „Vodník Mařenka“ (Jelínková). Dne 26. června repríza. V létě divadelní prázdniny – cyklovýlety, táboráky... Studium hudební komedie „Nezlobte babičku“ (Toufar). Dne 5. prosince Průvod sv. Mikuláše s čertovským rejem. Dne 17. prosince Adventní koncert s divadelním vystoupením (Komorní soubor při ZŠ Rapšach). Dne 23. prosince Živý Betlém a zpívání koled u vánočního stromu.

"Čarodějny bál"

rok 1991

"Zlatý pás"

rok 1997

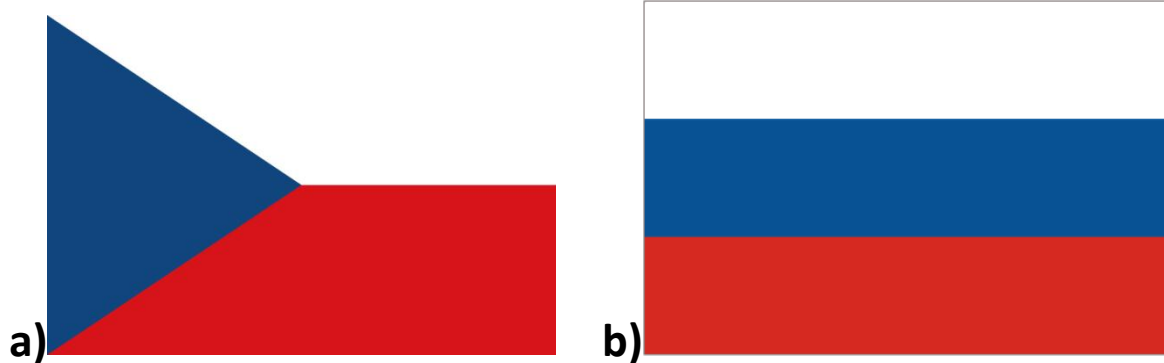
(fotografie – Divadelní kronika)

Fotografie: minulost x současnost

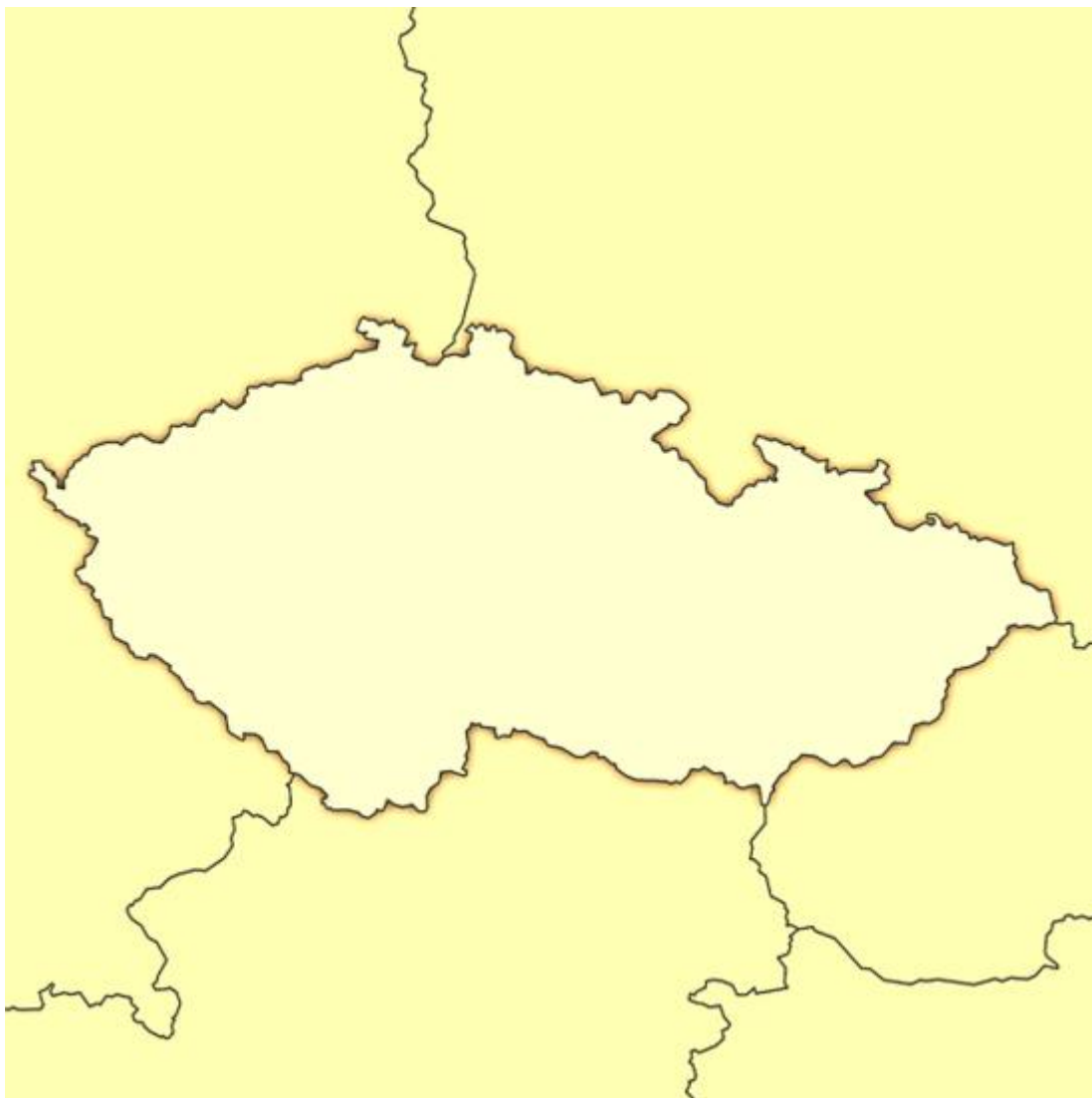

TERČOVÝ ZÁVOD PRO 5. ROČNÍK

Která z těchto vlajek, je vlajkou České republik?

Ke každému písmenu přiřpiš správný název sousední země České republiky.

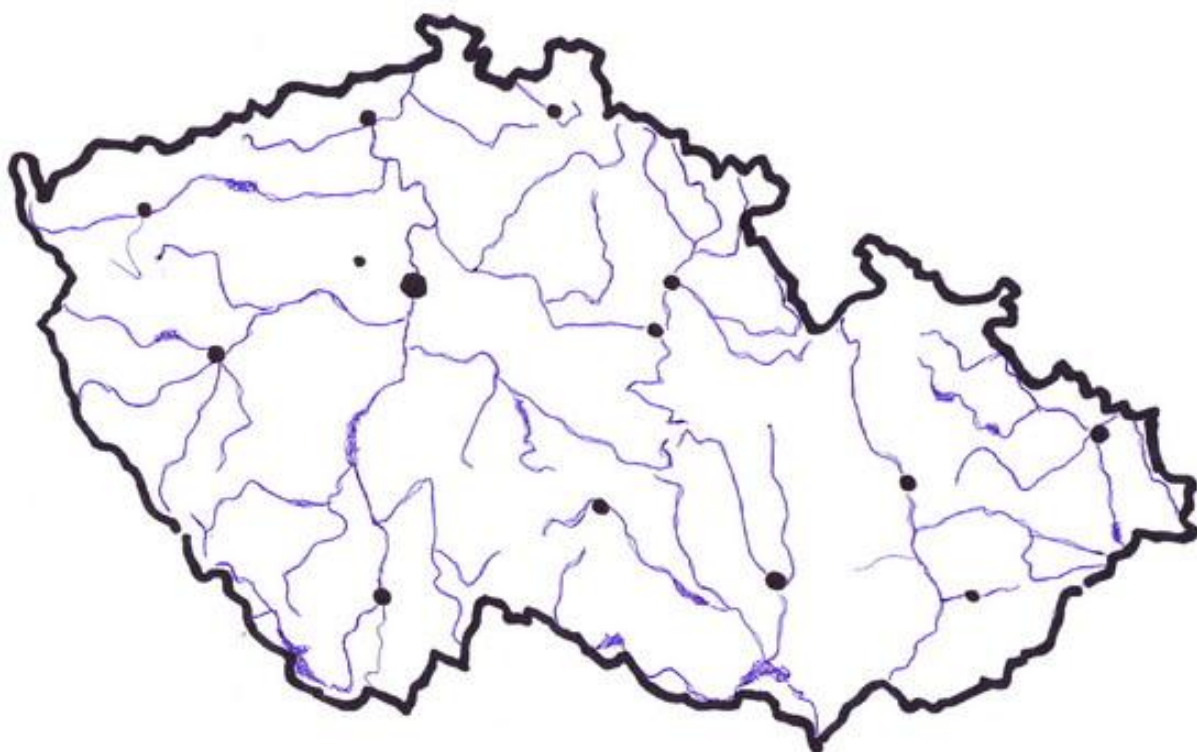
(Vyučující přiřpiše písmena abecedy na místa sousedních zemí.)

a) *Na Okoř je cesta, jako žádná ze sta,
vroubená je stromama....*

b) *Kde domov můj, kde domov můj,
voda hučí po lučinách, bory šumí po skalinách....*

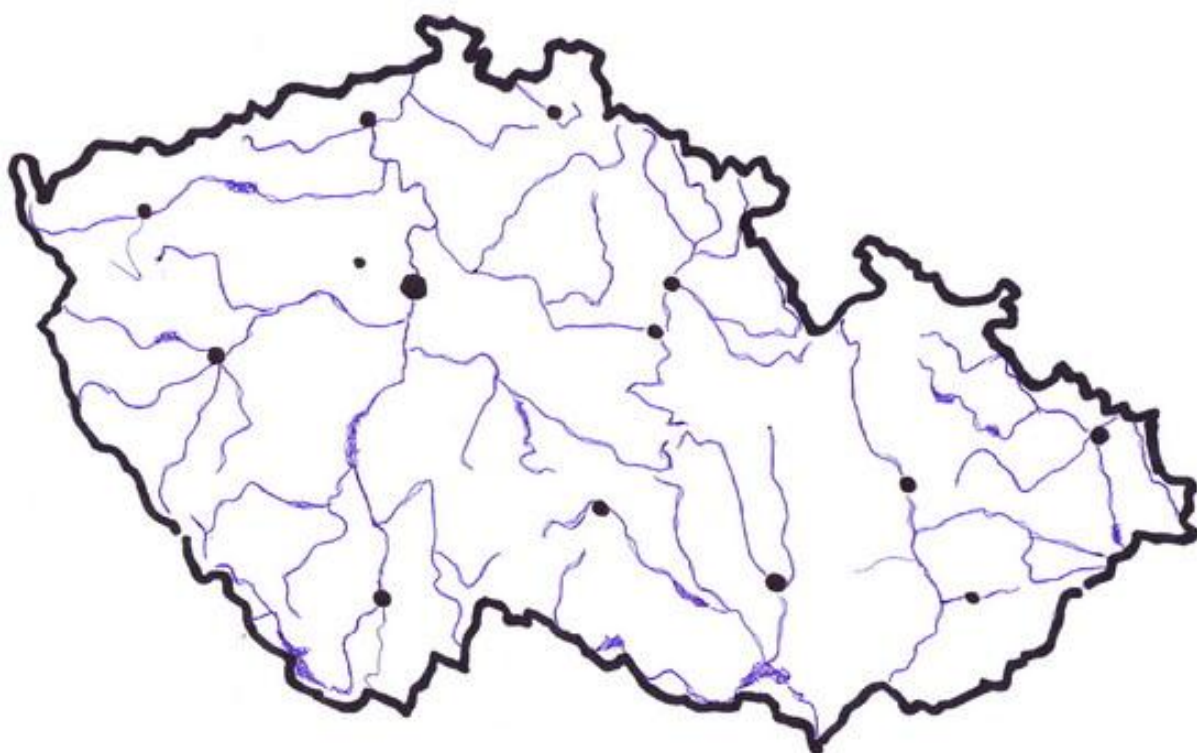
c) *Nad Tatrou sa blýska
hromy divo bijú,
nad Tatrou sa blýska
hromy divo bijú.*

Jaký je správný začátek české hymny?

Doplň k barvě správný název řeky.

(Vyučující zvýrazní všechny řeky, které by děti měly znát.)

Ke každému číslu napiš správný název města.

(Vyučující připiše čísla ke všem městům, které by děti měly znát.)

*Jaký z těchto vybarvených krajů České republiky
je ten náš? Připiš jeho název.*

(Vyučující znázorní barevně libovolné kraje.)

7. METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE

Vlastivěda pro 4. ročník ZŠ navazuje na Prvouku pro 3. ročník ZŠ, kde se zabývají hlavně podobami přírody ve všech ročních obdobích a orientací v místě bydliště. Ve Vlastivědě pak ve 4. ročníku pokračují podrobnější geografii a orientací ve státní správě České republiky a seznamují se s historií naší země od počátku pravěku až do vlády Marie Terezie.

V 5. ročníku pak pokračují v poznávání historie až po současnost. A z geografického hlediska si osvojují látku Evropy a tím si i upevňují poznatky z předešlého ročníku.

Po mých osobních zkušenostech při výuce ve 4. a 5. ročníku ZŠ jsem dospěla k názoru, že dětem často chybí primární znalosti o rodném městě. A to v historii i v samotné orientaci ve svém okolí. Proto jsem se v diplomové práci zaměřila právě na poznávání historických i přírodních památek svého rodného města. Učební texty i pracovní listy jsou vytvořené právě tak, aby je každý pedagog mohl použít a hlavně, aby si je mohli přetvořit podle svého místa bydliště.

7.1. 4. ROČNÍK

7.1.1. Práce s textem

Cíl: orientace v textu

Obsah: historie města, práce s mapou

Pomůcky: učitel – učební text, pracovní listy, fotografie, slepá mapa, znak města

: žáci – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Tento text a práce s ním by měly posloužit jako pomůcka pro rozšíření a zpestření vlastivědného učiva. Jde zde především o to, aby si žáci zábavnou formou osvojili základní informace o historii i současnosti svého bydliště.

Text si učitel s žáky přečte. Zaměří se na barevně vyznačené informace. V pracovním listě si poté vyučující ověří efektivitu výuky (v pracovním listě jsou otázky zaměřené na důležité, barevné informace z textu).

Celá práce by neměla přesáhnout 1 vyučující hodinu.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, znak města), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Ekologie.

Formy výuky – frontální, skupinová.

Suchdol nad Lužnicí

Základní údaje

Poloha: Jižní Čechy

Jihočeský kraj

okres Jindřichův Hradec

Počet obyvatel: 3 618

Místní části: Klikov, Františkov, Tuš', Hrdlořezy a Bor

Vodstvo

Městem Suchdol nad Lužnicí protéká řeka **Lužnice**. Pramení v Rakousku, našem sousedním státě. Po své dlouhé cestě se vlévá z pravé strany do řeky Vltavy. Má levostranný přítok Černý potok. Ten je charakteristický pro zdejší obyvatelstvo svou načervenalou barvou, kterou získal v místě svého pramenu – Rašeliniště. Znak našeho města vyjadřuje velice kladný vztah k vodě. A to konkrétně k řece Lužnici. **Modrá barva vyjadřuje vodu – řeku Lužnici**, bílá zase proud, který láká kdejaké vodáky. A samotný zlatý klíč se u nás používá třikrát do roka. Odemyká a zamyká se s ním řeka Lužnice. Je to symbol pro vodáky, kdy se mohou vrhnout do svého dobrodružství.

Architektura

Mezi nemnohé zachované pamětihodnosti patří **kostel sv. Mikuláše**. K místnímu kostelu se váže pověst. Měl být původně postaven v blízké vesnici Bor. Pokaždé, když dělníci dovezli materiál na stavbu do Boru, přes noc se objevil v místě, kde je kostel nyní postaven. Lidé to brali jako znamení, a proto kostel postavili blízko náměstí v Suchdole nad Lužnicí.

Historie

Název našeho města není jen tak obyčejný. Suchdol je ze slov: suchý důl. Vždy se tu těžil písek a protékala tu řeka Lužnice. Proto vznikl Suchdol nad Lužnicí.

Práce s textem:

1. žáci nahlas přečtou text
2. učitel se zeptá na některé informace (Co Vás nejvíce v textu zaujalo? Jaká informace pro Vás byla nová? Co jste už věděli?)
3. text znovu přečte učitel
4. práce s textem ve skupinách – žáci odpovídají na otázky v pracovním listu
5. společná kontrola odpovědí
6. vyhodnocení

Otázky z pracovního listu – správné odpovědi

- 1) *Jak se jmenuje řeka, u které stojíme?* (Lužnice)
- 2) *Kde pramení?* (v Rakousku)
- 3) *Do jaké řeky se vlévá? A jakým je jejím přítokem?* (do Vltavy, pravostranným přítokem)
- 4) *Jak se nazývá potok, který se zde do ní vlévá?* (Černý potok)
- 5) *Proč má tak charakteristickou barvu?* (pramení v Rašeliništi)
- 6) *Na jakém břehu řeky stojíme?* (na levém)

- 7) *Je voda v řece pitná? Proč?* (není pitná, je znečištěná)
- 8) *Jaký znak se hodí k našemu městu?* (modrobílé zbarvení s klíčem)
- 9) *Jak se nazývá zdejší kostel?* (sv. Mikuláše)
- 10) *Jak vznikl název města – Suchdol nad Lužnicí* (suchý důl)
- 11) *Dokresli do mapy, kde leží město Suchdol nad Lužnicí.*
- 12) *Jak se jmenuje starosta našeho města?*

Závěr:

Tím, že žáci pracovali s tímto textem, si zopakovali znalosti o svém městě a zároveň získali nové informace. Do pracovního listu byly použity úkoly pro zopakování vlastivědného učiva ve 4. ročníku ZŠ. Žáci si zopakovali orientaci v přírodě, práci s mapou, orientaci v místě bydliště.

Při práci s tímto textem byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské.

Získali nové znalosti o řece Lužnici, která protéká městem

7.1.2. Vycházka k řece Lužnici

Cíl: poznání historických památek města, orientace v okolí řeky, uvědomit si zásahy člověka do krajiny, orientace v mapě

Obsah: historie města, orientace v terénu, práce s mapou, práce s busolou, ochrana přírody

Pomůcky: učitel – pracovní listy, fotografie, busoly, provázek, korek, stopky, lékárnička, sklenice, čtvrtka

: žáci – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Tato vycházka by měla navazovat na získané znalosti z předešlého textu. Základním principem je vyplnění pracovního listu, správné provedení úkolů a prohloubení znalostí o řece a jejím okolí.

Celá práce vychází na celé dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, znak města), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Ekologie, Fyzika, Matematika, Přírodověda.

Formy výuky – skupinová.

K řece vedou dvě cesty. Přes město a kolem místního jezu. Při obou cestách má vyučující příležitost dětem připomenout historické památky, a tím i historii města.

Cesta městem

Hned před budovou základní školy si povšimneme její rekonstrukce. Pro zajímavost učitel ukáže fotografie staré budovy základní školy i její areál. Procházkou se dostaneme k místu, kde byl postaven první dům ve městě. Dnes už je ale opraven a zmodernizován. Na tomto místě učitel ukáže další fotografie z kroniky. Po pár metrech se přiblížíme k místnímu kostelu sv. Mikuláše. Připomeneme si pověst, kterou jsme se o něm dozvěděli.

(Měl být původně postaven v blízké vesnici Bor. Pokaždé, když dělníci dovezli materiál na stavbu do Boru, přes noc se objevil v místě, kde je kostel nyní postaven. Lidé to brali jako znamení, a proto kostel postavili blízko náměstí v Suchdole nad Lužnicí.)

Řeka Lužnice

U řeky si ukážeme základnu pro zdejší vodáky i chatky, kde se dají hrát různé míčové hry na zpestření. Právě vodácká základna je to místo, kde se vlévá Černý potok do řeky Lužnice.

1. orientace

- 1) *Jak se jmenuje řeka, u které stojíme?* (Lužnice)
- 2) *Kde pramení?* (v Rakousku)
- 3) *Jak se nazývá potok, který se zde do ní vlévá?* (Černý potok)
- 4) *Proč má tak charakteristickou barvu?* (pramení v Rašeliništi)
- 5) *Z jaké strany se vlévá Černý potok do Lužnice?* (z levé strany)
- 6) *Na jakém břehu řeky stojíme?* (na levém)
- 7) *Z jaké světové strany se potok do Lužnice vlévá?* (určení pomocí busoly)
- 8) *Je voda v řece pitná? Proč?* (není, je znečištěná)
- 9) *Nakresli znak města Suchdol nad Lužnicí.*
- 10) *Zakresli do mapy Suchdol nad Lužnicí.*
- 11) *Zvýrazni v mapě řeku Lužnici.*

Kouzlo s vodou

Vodu může nabrat některý ze žáků, ale pouze na bezpečném místě.

Pomůcky: sklenice, čtvrtka, voda

Postup: sklenici naplníme po okraj vodou

: přiklopíme čtvrtkou

: přidržme čtvrtku plochou ruky a sklenici převrátíme

: papír zůstane přilepený na okraji sklenice, když dáme ruce pryč

: voda ze sklenice nevyteče

: můžeme si sklenici předávat

Vysvětlení: vznikne podtlak

Měření rychlosti vody

- na zemi natáhneme provázek dlouhý 2m
- z jednoho jeho konce pusťte do vody korkovou zátka a změřte čas, za který dopluje na konec druhý
- za jak dlouho by zátka uplavala 0,5km

Vyučující dává pozor na bezpečnost, pro tuto činnost je vhodné místo u „malého“ jezu, kde je část břehu vybetonovaná. Přesto je zde silnější proud vody.

Můžeme porovnat rychlost vody v Lužnici s rychlostí toku Černého potoka.

Azimutový závod

Vyžaduje přípravu učitele, který si musí den předem celou trasu sám projít, připravit stanoviště a pomůcky.

Terčový závod

Vyžaduje přípravu učitele, který si předem připraví karty s otázkami a odpověďmi. Karty obsahují obrázky týkající se učiva. Vyučující karty připevní na bezpečná dobře přístupná místa před vycházkou.

Závěr:

Žáci si zopakovali předešlé informace o historii i geografii města a okolí. Zároveň si vyzkoušeli pro ně nové činnosti (Kouzlo s vodou, Azimutový závod) a zopakovali si orientaci v přírodě.

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské a pracovní.

7.1.3. Historické památky – památníky města

Cíl: seznámit žáky s historií památníků a památek města a okolí

Obsah: vycházky, vytvoření plánu s vyznačenými památníky

Pomůcky: učitel – fotografie, lékárníčka

žák – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Každý památník, či socha má svou historii a důvod, proč jej lidé postavili. Učitel s dětmi prochází místo bydliště a o každém historickém objektu dětem sdělí jeho historii. Památníky si děti mohou vyfotografovat, nakreslit, či vytvořit plán města, kde zachytí jejich stanoviště. Žáci pak mohou do plánu připisovat nově získané informace.

Celá práce vychází na dvě vyučovací dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, malba, kresba, fotografie), Pracovní činnosti (plastiky), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Etická výchova, Chemie.

Formy výuky – frontální, skupinová.

Některé památky v Suchdole a okolí

V roce 1728 postavil v Suchdole hostinský Jiřík Novotný vlastním nákladem barokní Kapli svatého Jana Nepomuckého, která se nachází na hlavní cestě vlevo před mostem do Tuště.

Další suchdolskou památkou je kaple sv. Anny, kterou najdete v Havlíčkově ulici (naproti Pizzerii u Vondráků a před elektrem u Berana se tato ulice stáčí doprava).

Za pozornost stojí i Kaple Panny M. Sněžné v Klikově. Kaple byla vystavěna v roce 1907 „oprávněným mistrem zednickým“ Josefem Rulíčkem z Meisendorfu v Dolním Rakousku.

Její interiér je vybaven krásným vyřezávaným oltářem se sochou Panny Marie Sněžné. Je zde i několik krásných obrazů a soch.

Zajímavá je i kaplička v Hrdlořezích postavená v r. 1816, dle ústní pověsti ji postavil jakýsi šlechtic na znamení vzdání díků nebi za to, že těžce zraněn došel do těchto míst, kde byl nalezen a zachován životu.

Památník – voják: Tento památník byl postaven v roce 1945 jako oslava konce 2. světové války. Na pomník byl vystavěn nápis: „Již nikdy válku“. V roce 1969 byl pomník zrenovován jako památka pro padlé při okupaci města v srpnu 1968. To rozdělilo město na dva tábory. Jedni chtěli památník odstranit, protože odsuzovali vstup vojsk Varšavské smlouvy na naše území a ti druzí ho chtěli zachovat. Pomník stojí dodnes.

Pomník na náměstí Svobody: Pomník byl postaven jako památka na hrdiny, kteří se zasloužili za svobodu národa a Československý stát (Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik, D r. Edward Beneš), letcům a vojákům všech bojišť, umučeným a odbojářům druhé světové války 1939 – 1945, obětem doby totalitní moci 1948 – 1989.

Před ZŠ je nejnovější pomník na počest T. G. Masaryka: Na paměť padlým ve světové válce, T. G. Masaryk se zasloužil o stát, zákon ze dne 28. února 1930.

Závěr:

Tím, že žáci procházeli místo bydliště, osvojili si nejen stanoviště památníků, ale i jejich podobu. Získali nové poznatky o historii města, zároveň si upevnili dosud probrané znalosti.

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence k řešení problém.

7.1.4. Plánek vybraného prostoru v okolí školy

Cíl: seznámit žáky s plány a s různými mapami jižních Čech, prověřit orientaci v terénu,

Obsah: práce s mapou a plánem, vytvoření vlastních plánů, práce s buzolou, práce s internetovými mapovými programy

Pomůcky: učitel – mapy, plány, buzoly, balicí papíry, lékárnička, míč

žák – psaní a kreslicí potřeby

Úvod:

Žáci si osvojí znalost různých druhů map. Prověří si svou orientaci v okolí. Naučí se zacházet s měřítkem, buzolou a s internetovými mapovými programy.

Celá práce vychází na dvě vyučovací dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, malba, kresba), Pracovní činnosti, Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Etická výchova.

Formy výuky – frontální, skupinová.

1. Učitel předloží dětem mapy a plány města, vysvětlí rozdíl mezi nimi.
2. Žáci se sami snaží najít rozdíly v různých typech map (turistická, cyklistická, atd.)
3. Děti si zopakují, k čemu slouží měřítko na mapě, jak mapu orientovat v terénu podle kompasu, buzoly nebo významných orientačních bodů.
4. Žáci určí světové strany podle kompasu, orientačních bodů v přírodě.
5. Skupinová práce
 - na balicí papír skupina zakreslí trasu od ZŠ k řece Lužnici a hlavní záchytné body trasy (žáci mohou zakreslit dvě trasy: městem, kolem městského úřadu a druhou stranou kolem místní fabriky)
 - žáci v plánu barevně ztvárňují krajinu, obydlí a jiné budovy

- žáci mají možnost nahlédnout do map Suchdolska i na internetové stránky, kde mohou zhlédnout online mapy

6. Obě dvě trasy si se žáky projdeme i s vytvořenými plánky a vynechaná stěžejní místa dokreslíme.

7. Na zpáteční cestě určíme délku obou tras i jejich časový posun od školy.

8. Učitel s sebou bere míč – na konci trasy (u řeky) si děti mohou zahrát míčové hry.

9. Celou práci můžeme uskutečnit i na jaře a spojit ji s historickými památkami.

Závěr:

Vytvořením mapy a následnou kontrolou správnosti jejího vypracování, se žáci naučili nalézt a opravit vlastní chybu. Získali nové informace o mapách. Sami si ověřili v praxi jejich tvorbu.

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence k řešení problém; kompetence sociální a personální.

7.1.5. Mapa jižních Čech

Cíl: seznámit žáky s plány a s různými mapami jižních Čech, prověřit orientaci v terénu

Obsah: práce s mapou a plánem, vytvoření vlastních map, práce s internetovými mapovými programy a dalšími informačními zdroji

Pomůcky: učitel – mapy, plány, balicí papíry

žák – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Žáci si osvojí znalost různých druhů map. Prověří si svou orientaci v okolí i v prostoru jižních Čech. Naučí se zacházet s měřítkem, buzolou a s internetovými mapovými programy.

Celá práce vychází na dvě vyučovací dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, malba, kresba), Pracovní činnosti, Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Etická výchova.

Formy výuky – frontální, skupinová.

1. Žáci rozdělení do skupin zakreslí na balicí papír tvar jižních Čech se státními i krajskými hranicemi.
2. Do mapy vyznačí: zelenou – nížiny, modrou – řeky a hnědou - pohoří
: významná města
: a hlavně Suchdol nad Lužnicí
3. Ve vyučování je možné stejně vypracovat i další části Čech.

Závěr:

Vytvořením mapy a následnou kontrolou správnosti jejího vypracování, se žáci naučili nalézt a opravit vlastní chybu. Upevnili si informace o mapách. Sami si ověřili v praxi jejich tvorbu.

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence k řešení problémů; kompetence sociální a personální.

7.2. 5. ROČNÍK

7.2.1. Práce s textem

Cíl: orientace v textu

Obsah: historie města, práce s mapou

Pomůcky: učitel – učební text, pracovní listy, fotografie, slepá mapa, znak města

: žáci – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Tento text a práce s ním by měly posloužit jako pomůcka pro rozšíření a zpestření vlastivědného učiva. Jde zde především o to, aby si žáci zábavnou formou osvojili základní informace o historii i současnosti svého bydliště.

Text si učitel s žáky přečte. Zaměří se na barevně vyznačené informace. V pracovním listě si poté vyučující ověří efektivitu výuky (v pracovním listě jsou otázky zaměřené na důležitost, barevné informace z textu).

Celá práce by neměla přesáhnout 1 vyučující hodinu.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, znak města), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Ekologie.

Formy výuky – frontální, skupinová.

Suchdol nad Lužnicí

Základní údaje

- Poloha: Jihočeský kraj, okres Jindřichův Hradec
- Počet obyvatel: 3 618
- Místní části: Klikov, Františkov, Tušť, Hrdlořezy a Bor

Vodstvo

Městem Suchdol nad Lužnicí protéká řeka **Lužnice**. Pramení v Rakousku, našem sousedním státě. Má levostranný přítok Černý potok. Ten je charakteristický pro zdejší obyvatelstvo svou načervenalou barvou, kterou získal v místě svého pramenu – Rašeliniště. Znak našeho města vyjadřuje velice kladný vztah k vodě. A to konkrétně k řece Lužnici. **Modrá barva vyjadřuje vodu – řeku Lužnici**, bílá zase proud, který láká kdejaké vodáky. A samotný zlatý klíč se u nás používá třikrát do roka. Odemyká a zamyká se s ním řeka Lužnice. Je to symbol pro vodáky, kdy se mohou vrhnout do svého dobrodružství.

Historie

Založení města Suchdol nad Lužnicí se nikde přesně nedochovalo. Patřil k třeboňskému pánu Lutoldu z Landštejna. Suchdol nad Lužnicí, od roku 1876 městys a od roku 2007 město, leží v půvabné krajině v blízkosti hlubokých lesů. Je kulturním a hospodářským střediskem kraje, významným letoviskem a východiskem pro vodácké splutí řeky Lužnice. Za Rakouska-Uherska byl i místem, kde se soustřeďovala a výrazně prosazovala duchovní pomoc Čechům na Vitorazsku.

Architektura

Mezi nemnohé zachované pamětihodnosti patří na prvé místo **kostel sv. Mikuláše**. Byl založen roku 1362 a v roce 1363 povýšen na farní. Byl prvním jihočeským dvojloďným kostelem s jediným středním sloupem. Presbystář byl však zaklenut až kolem roku 1400 a loď r. 1493 již jako trojlodní. Ta byla prodloužena roku 1820, klenby částečně sneseny a nahrazeny rákosovým sloupem. Téhož roku byla přistavěna věž a roku 1858 i oratoř.

Na hlavním oltáři je obraz sv. Mikuláše od R. Váchy z roku 1887. **Suchdolská Madona**, jedna z krásných jihočeských madon, která zdobila hlavní oltář, byla přemístěna do Jihočeské galerie na Hluboké. K místnímu kostelu se váže pověst. Měl být původně postaven v blízké vesnici Bor. Pokaždé, když dělníci dovezli materiál na stavbu do Boru, přes noc se objevil v místě, kde je kostel nyní postaven. Lidé to brali jako znamení, a proto kostel postavili blízko náměstí v Suchdole nad Lužnicí.

CHKO Třeboňsko

Město Suchdol nad Lužnicí leží v **Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko**.

Je to kraj lesů, rybníků a krásné neporušené přírody. Nachází se zde několik přírodních rezervací, národních přírodních památek a naučných stezek zřízených Správou CHKO.

Práce s textem:

1. žáci nahlas přečtou text
2. učitel se zeptá na některé informace (Co Vás nejvíce v textu zaujalo? Jaká informace pro Vás byla nová? Co jste už věděli?)
3. text znovu přečte učitel
4. práce s textem ve skupinách – žáci odpovídají na otázky v pracovním listu
5. společná kontrola odpovědí
6. vyhodnocení

Otázky z pracovního listu

- 1) V jaké části České republiky se Suchdol nad Lužnicí nachází? (jižní Čechy)
- 2) V jakém kraji se nachází město Suchdol nad Lužnicí? (Českobudějovický kraj)
- 3) Do jakého okresu bychom zařadili město Suchdol nad Lužnicí?
(Jindřichohradecký okres)

- 4) *Jaká řeka zde protéká a čím je známá?* (Lužnice, řeka vodáků)
- 5) *Kolik máme přibližně obyvatel?* (3 638)
- 6) *Které obce se počítají do okolí našeho města?* (Bor, Klikov, Hrdlořezy, Tušť)
- 7) *Co vyjadřuje ve znaku města Suchdol nad Lužnicí modrá barva?* (řeku Lužnici)
- 8) *V jaké chráněné oblasti se nacházíme?* (CHKO Třeboňsko)
- 9) *Vyber místa, která s námi nějak souvisí.* (Tušť, Bor, Klikov, Hrdlořezy)
- 10) *Jaký znak se hodí k našemu městu?* (modrobílá barva s klíčem)
- 11) *Vyznač do mapy město Suchdol nad Lužnicí a řeku Lužnici.*

Závěr:

Tím, že žáci pracovali s tímto textem, si zopakovali znalosti o svém městě a zároveň získali nové informace. Do pracovního listu byly použity úkoly pro zopakování vlastivědného učiva ve 4. ročníku ZŠ. Žáci si zopakovali orientaci v přírodě, práci s mapou, orientaci v místě bydliště.

Při práci s tímto textem byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské.

Získali nové znalosti o řece Lužnici, která protéká městem.

7.2.2. Exkurze do kostela

Cíl: seznámit žáky s historií a současností kostela

Obsah: návštěva kostela, beseda s farářem

Pomůcky: učitel – učební text

žák – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Žáci získají nové historické, ale i současné informace o kostelu. Osobně se přesvědčí o pravdivosti poskytnutých informací. Zodpoví otázky v pracovním listě, které jsou vytvořené z učebního textu, ale zároveň z vyprávění místního faráře.

Celá práce vychází na dvě vyučovací dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, malba, kresba), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Etická výchova.

Formy výuky – frontální, skupinová.

Kostel sv. Mikuláše

Zdejší farní kostel byl vystavěn za vlády Karla IV. v letech 1361 – 1363.

Kostel byl *prvním jihočeským dvojloďným kostelem s jediným středovým sloupem*. Presbytář byl však zaklenut až kolem roku 1400 a loď je *od roku 1493 již jako trojlodní*. V tomtéž roce byl *vysvěcen biskupem Benediktem z Waldštejna*, jak dosvědčuje starý latinský nápis v presbytáři kostela – vedle hlavního oltáře – objevený roku 1855, v překladu zní takto: *„Léta páně 1493 posvěcen jest tento kostel od nejdůstojnějšího v Kristu otce a pána, pana Benedikta šlechtice z Waldštějna Kamínského, dne 5. měsíce 7. Modlete se za duši jeho.“* Za vlády Rožmberků byl povýšen na farní.

V roce 1820 byl kostel prodloužen mohutnou empírovou přístavbou s chórem a věží. Kde dnes začíná chór, tam do roku 1820 stála čelní zeď s hlavním vchodem. Při snášení této zdi byla snesena i část gotického stropu – od zadních sloupů k chóru – protože žebroví ztratilo oporu, a klenby byly nahrazeny rákosovým stropem. *Roku 1855 byl kostel vydlážděn mramorovými dlaždicemi.* Roku 1858 si nechal pan Karel Stölzle, majitel suchdolské sklárny, přistavět oratoř.

Tři novogotické oltáře byly pořízeny roku 1910, *na hlavním oltáři je obraz sv. Mikuláše od R. Váchy z r. 1887* (jako model soužil knížecí puškař pan Habrda). *Postranní oltář Panny Marie Lurdské (vpravo)* pořídil pan farář Jan Hruška r. 1908, a protože jej zaplatili farníci sami ze sbírek, *roku 1910 pořídil i druhý oltář Božského Srdce Páně* (na jeho místě dřív býval oltář zasvěcený sv. Linhartu). *Na hlavním oltáři vedle obrazu sv. Mikuláše je vlevo socha sv. Pavla, vpravo sv. Petra* (z pozice hlavního oltáře), nad obrazem je socha Panny Marie. V levé zdi před hlavním oltářem je výklenek s dvířky na uschovávání sv. olejí (dnes se nepoužívá).

Nové varhany pochází z roku 1903 z dílny Čeňka Skopka, stavitele varhan z Tábora, jsou s 9 mutacemi s pedálem a mají 270 cínových a 216 dřevěných píšťal. Od roku 1954 jsou varhany elektrizované, vzduch do varhan je čerpán motorem. Cínové píšťaly ze starých varhan byly prodány panu Skopkovi jako hmota na výrobu dalších píšťal.

Kolem kostela býval dřív farní hřbitov, kde se pochovávalo do roku 1787.

K obci Suchdol nad Lužnicí patří také *gotická dřevěná socha Panny Marie Suchdolské*, jedna z krásných jihočeských madon. Pravděpodobně pocházela z dílny lidového řezbáře a jedna z kopií stála ve výklencích stavení. Později *se dostala do Jihočeské galerie na Hluboké.*

Práce s textem:

1. žáci nahlas přečtou text
2. učitel se zeptá na některé informace (Co Vás nejvíce v textu zaujalo? Jaká informace pro Vás byla nová? Co jste už věděli?)

3. text znovu přečte učitel
4. práce s textem ve skupinách – žáci odpovídají na otázky v pracovním listu
5. společná kontrola odpovědí
6. vyhodnocení

Otázky z pracovního listu

1. V jakých letech byl vystavěn zdejší kostel? (stačí století) (1361 – 1363)
2. Kolik lodí měl po jeho prvním dokončení? (dvojlodní)
3. Kterým biskupem byl v roce 1493 vysvěcen? (Benediktem z Waldštejna)
4. Jakými dlaždicemi byl kostel vydlážděn v roce 1855? (mramorovými)
5. V roce 1910 byly pořízeny tři novogotické oltáře, vyber, které možnosti to jsou.
(b) sv. Mikuláše, Panny Marie Lurdské, Božského Srdce Páně
6. Jaké sochy dvou svatých stojí vedle obrazu sv. Mikuláše? (sv. Petr, sv. Pavel)
7. Z jakého roku pocházejí nové varhany z dílny Čeňka Skopka? (r. 1903)
8. Kam byla převezena dřevěná socha Panny Marie Suchdolské?
(do Jihočeské galerie na Hluboké)

Žáci budou předem upozorněni, že budou odpovídat na otázky v pracovním listě. Některé informace si mohou dohledat ve vytvořeném učebním textu, jiné pro ně budou zcela nové, protože se je dozví přímo v kostele od průvodce.

Výtvarné ztvárnění kostela sv. Mikuláše

Vyučující má možnost zvolit techniku – malba, koláž, kresba, atd.

Závěr:

Žáci se osobně seznámili s farářem, jeho funkcí a posláním, které je úzce spjato s důvodem vystavění a udržování kostelů. Žáci si osvojili počáteční prvky besedy. Při opravě pracovních listů jim může nejen pedagog, ale i farář zodpovědět fundované dotazy.

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence k řešení problémů; kompetence sociální a personální.

7.2.3. Dětský reportér – novinář

Cíl: seznámit žáky s historií významných objektů města

Obsah: vytvoření prezentace na vybraný objekt

Pomůcky: učitel – vzorová prezentace

žák – psací a kreslicí potřeby, internet, knihy, kronika města, kronika objektu

Úvod:

Žáci si vyzkouší práci reportéra. Vyberou si instituci, o které se chtějí dozvědět více informací. Zjistí si i ve svém volném čase všechny historické i současné informace.

Celá práce vychází na dvě vyučovací dopoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, malba, kresba), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Etická výchova.

Formy výuky – frontální, skupinová.

1. Žáci jsou rozděleni do skupin.
2. Každá skupina musí zjistit, nejvíce informací o svém vybraném objektu – městský úřad, škola, banka, knihovna, hasiči, policie, atd. + kresby, fotky, různé jobovky atd.
3. Samostatná práce skupiny – ve volném čase nastřádat, co nejvíce informací + při vyučovací hodině shromažďované materiály dávat do reprezentativní podoby.
4. Presentace před třídou.

Ukázka

Divadelní kronika

- *Období První republiky 1906 - 1945*

Po revolučním roce 1848 už i lidé na vesnicích byli pomalu vtaženi do vlasteneckého boje. Za bytí či nebytí Čechů a Moravanů. Začali se více zajímat o věci národnostní a číst knihy. Po postavení „Českého prozatímního divadla“ v Praze a také po výstavbě železnic se přece venkovští lidé dovídali, co se děje v Praze a v jiných větších městech.

Že se leckde hraje divadlo doposud neslýchaná věc. I toto dění se dostalo do Suchdolu nad Lužnicí. Byl založen v naší obci vlastenecký spolek „Národní jednota pošumavská“ a to v roce 1896. Ta začala poprvé pořádat „České besídky“, a byl to v naší obci jediný kulturní útvar. Měl 50-ti členný mužský pěvecký sbor, vzácnou knihovnu atd.

r. 1906

Po deseti letech existence NJP v Suchdole byl založen divadelní ochotnický loutkový spolek „Loutka herců“ (vedení: Jan Anton, holič v Suchdole, hlavní činovník NJP) – 1. hra.

- *Období totality 1950 – 1988*

r. 1955

Hostující soubory mají v obci neskutečný ohlas. např. dne 16.7. hraje KOD v přírodě za účasti 1400 osob Smetanovu „Prodanou nevěstu“. V obci působí nový soubor a to DS „Vitoraz“ obec Baráčnická. Dne 21.9. vystupuje s hrou „Kudy kam?“ za účasti 290 osob.

r. 1962 až r. 1977

S nástupem televize skončila povětšinou činnost ochotníků. A v Suchdole tomu nebylo jinak. Kulisy pomalu na půdě u Kremersbachů ničili myši a vlhko. I sál, který neměl pána, pomalu chátral. Až o stavení projevila zájem Zelenina, a tak došlo k likvidaci kulis a věci po ochotnickém divadle. Ale našlo se i pár lidí, kteří tajně zachraňovali co se dalo. Sem tam se uspořádal nějaký ten zájezd. Roku 1977 shlédlo pár nadšenců divadelní představení v Trhových Svinech. Byla to inspirace pro pár lidí. Vznikl divadelní soubor pod MNV – Osvětovou Besedou. Soubor začal studovat hru „Načasované štěstí“ (režie Heřmánek st.)

- *Období současnosti - první krůčky: 1989 – 2005*

Školní r. 1988 - 1989

Založen nový soubor: Divadelní dětský ochotnický soubor při Základní škole v Suchdole nad Lužnicí. Studium veršované pohádky „Kouzelník Dik“ (Toufar, Tlačilová).

r. 2005

Dne 7.1. a 14.1. představení studované hry. Dne 19.února II.Divadelní ples. Zánik DS J.K.Tyla. Dne 6.4. vznik nového souboru: Divadelní ochotnický soubor „Suchdolské Divadlo“ při TJ Sokol v Suchdole nad Lužnicí. Výpomoc při Noci s Andersenem a Dětském dni. Dne 3.června premiéra pohádky „Vodník Mařenka“ (Jelínková). Dne 26. června repríza. V létě divadelní prázdniny – cyklovýlety, táboráky... Studium hudební komedie „Nezlobte babičku“ (Toufar). Dne 5. prosince Průvod sv. Mikuláše s čertovským rejem. Dne 17. prosince Adventní koncert s divadelním vystoupením (Komorní soubor při ZŠ Rapšach). Dne 23. prosince Živý Betlém a zpívání koled u vánočního stromu.

Závěr:

Žáci si osobně vyzkoušeli obtížnost práce reportéra. Naučili se skloubit různé informace z více zdrojů a to i veřejně nepřístupných (vyprávění rodáků).

Při práci byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence k řešení problémů; kompetence sociální a personální.

7.2.4. Fotografie

Cíl: najít příčiny a důsledky změn, které nastaly ve městě

Obsah: porovnávání fotografií z minulosti a současnosti

Pomůcky: učitel – fotografie, lékárníčka

: žáci – psací a kreslicí potřeby

Úvod:

Učitel poskytne žákům historické fotografie. Během vycházky se žáci snaží najít místa, ze kterých jsou fotografie zachované. Pokud se jim to povede, hledají rozdíly, které nastaly v průběhu života ve městě. S učitelem potom diskutují o minulosti a současnosti města a příčinách jeho změn.

Celá práce vychází na jedno vyučovací odpoledne.

Mezipředmětové vztahy – Výtvarná výchova (architektura, znak města), Vlastivěda (historická i zeměpisná část), Ekologie.

Formy výuky – frontální, skupinová.

1. Práce ve dvojicích – každá dvojice dostane jeden pár fotografií. Na jedné fotografii je zachycena část města, jak vypadala dříve a na druhé, je vyobrazena současnost.
2. Žáci se ve svém volném čase vydají na zadané místo a všímají si rozdílů.
3. Rozdíly mezi fotografiemi prezentují před třídou.
4. Třída jde po stopách fotografií – každé místo si ukáží v realitě i na historické fotografii.

Závěr:

Tím, že žáci pracovali s historickými fotografiemi, dokázali si představit, jak žili jejich prarodiče a starší občané města. Naučí se bezprostřednosti před spolužáky díky prezentaci fotografií.

Při práci s tímto textem byly použity kompetence k učení, kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské.

8. ZÁVĚR

Suchdol nad Lužnicí se nachází v CHKO Třeboňsko, která je vyhlášena svou faunou i florou. Díky tomu je zde velmi rozvinut cestovní ruch.

Diplomová práce byla napsána s cílem zpestřit a prohloubit výuku vlastivědy ve 4. a 5. ročníku základní školy. V práci jsou vytvořeny učební texty a pracovní listy doplněné o fotografie, mapy a obrázky, které se zaměřují na přiblížení historie a okolí města žákům. Projekty si může každý vyučující upravit podle vlastních potřeb.

Ve 4. ročníku se projekt zaměřuje na základní informace o městě a orientaci v okolí horního úseku řeky Lužnice (okolí vodácké klubovny a chatového tábora). Pátý ročník se naopak věnuje převážně historickým památkám a historii města.

Součástí práce jsou vytvořené nejen učební texty, pracovní listy s úkoly pro žáky k jednotlivým vycházkám, ale i Metodika pro učitele a soubor her.

Autorka měla možnost v podstatě celou praktickou část diplomové práce vyzkoušet v praxi. Díky tomu zjistila, že děti opravdu nemají velké znalosti nejen o historii města, ale i přírody kolem nich. Jsou zvyklé, že se jim předkládají hotové informace, se kterými nemusí dále pracovat a například práce s chybou pro ně není jednoduchá, právě proto, že si musí svou chybu připustit. Svě okolí vnímají jako samozřejmý celek, bez schopnosti zaměřit se na detail.

I když má učitel perfektně uklizenou třídu, která překypuje názornými ukázkami, nikdy dětem neumožní takový prožitek a možnost zapamatování si poznatků, jako při vycházce, která právě toto poskytuje. Časté exkurze a pobyty venku u dětí rozvíjí poznání, vztah k přírodě i k bydlišti. Tím, že se naučí respektovat práci ostatních, získávají vlastní sebeúctu. Jen lidé se zdravým sebevědomím a rozumem mohou chápat dědictví našich předků a vážit si ho.

Celá diplomová práce bude poskytnuta ZŠ T. G. Masaryka v Suchdole nad Lužnicí.

9. SEZNAM LITERATURY

1. BARTOŠ, J., SEDLÁČEK, S., *K významu výrazu region a regionální*, Olomouc: Universita Palackého, 1981
2. BLOUDKOVÁ, BORECKÝ, DVOŘÁK, *Vlastivěda pro 4. ročník základní školy – Pracovní list*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2002, 52 s.
3. BLOUDKOVÁ, BORECKÝ, *Vlastivěda pro 4. ročník základní školy*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2002, 56 s.
4. BLOUDKOVÁ, DVOŘÁK, CHALUPA, *Vlastivěda pro 5. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2005, 112 s.
5. ČAPKA, F., *Vlastivěda, Obrazy z novějších českých dějin pro 5. ročník*. Praha: Alter, 1996, 63 s.
6. ČECHUROVÁ, PODROUŽEK, *Přírodověda pro 5. ročník ZŠ*. Praha: SPN, 2011, 99 s.
7. DOBRORUKOVÁ, J. *Pracovní sešit k prvouce pro 3. ročník ZŠ*, Praha:SPN, 1992, 40 s.
8. DYKYJOVÁ, D., *Třeboňsko, Příroda a člověk v krajině pětileté růže*, Třeboň: Carpio, 2000.
9. FABIÁNKOVÁ, B. *Didaktika prvouky*, Brno: Paido, 1995, 56 s.
10. FABIÁNKOVÁ, B., HORKÁ, H., *Náměty do prvouky*, Brno: Paido, 1996, 24 s.
11. FABIÁNKOVÁ, B., *Prvouka v 1.-3. ročníku ZŠ*, Brno: Paido, 1996, 59 s.
12. FRIEDL A KOL., *Chráněná území v České republice*. Praha: MŽP, 1991, 275 s.
13. HAVRLAND, M., BUZEK L., WAHLA, A., VENCÁLEK, J., *Geografický terminologický slovník*, 1. vydání, Ostrava, Pedagogická fakulta, 1982
14. HOKR A KOL., *Paměti Vitorazska*. Novohradská občanská společnost. Herbia spol. s.r.o., 2003, 110 s.
15. HRADIL, F., *Regionální prvky ve vyučování v 1.-5. ročníku*, Komenský, 1975/76, č.4, 228 s.

16. CHÁBERA, S., *Jihočeská vlastivěda. Neživá příroda*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1985.
17. CHALUPA, P., *Vlastivěda, Putování po České republice*. Praha: Alter, 1995, 63 s.
18. CHALUPA, P., *Vlastivěda, Putování po Evropě*. Praha: Alter, 1996, 37 s.
19. KAYSER, R. *Přítel lesa. Příručka pro mladé skauty*. 1. vydání, Martin: Osvěta, 1993, 285 s.
20. KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*. Praha SPN, 1996
21. KOLÁŘ A KOL., *Pedagogická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, 224 s.
22. KOLEKTIV, *Vlastivěda, Obrazy z českých dějin*. Praha: Alter, 1995, 54 s.
23. KOLEKTIV, *Vzdělávací program Obecná škola*. Praha: Portál, 1996, 270 s.
24. KOLEKTIV, *Vzdělávací program Základní škola*. Praha: Fortuna, 1996, 280 s.
25. KOLEKTIV, *Fakta a data o životním prostředí v České republice*. Praha: MŽP, 74 s.
26. KOLEKTIV, *Národní škola. Výchovně vzdělávací projekt pro žáky 1. – 9. ročníku*. Praha: SPN, 1997, 162 s.
27. KOVALIKOVÁ, S., *Integrovaná tematická výuka*, 2. opravené vydání, Kroměříž: Spirála, 1995, 304 s.
28. KYRIACOU, Ch., *Klíčové dovednosti učitele*, Praha: Portál, 1996, 15 s.
29. MAŇÁK, J., ŠVEC, V., *Výukové metody*, Brno: Paido, 2003, 219 s.
30. MANDELOVÁ, H., *Moje vlast*. Liberec: Dialog, knižní velkoobchod a nakladatelství, 2007, 112 s.
31. MARVIN PASCH, TREVOR G. GARDNER, GEORGEA M. LANGEROVÁ, ALANE J. STARKOVÁ, CHRISTELLA D. MOODYOVÁ, *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1998, 411 s.

32. MATUŠKOVÁ, A., *Cvičení z didaktiky vlastivědy*, Plzeň, Západočeská univerzita, 1998, 60 s.
33. MLADÁ, PODROUŽEK, *Pracovní sešit k učebnici přírodovědy pro 4. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2003, 40 s.
34. MLADÁ, PODROUŽEK, *Prvouka pro 3. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2003, 112 s.
35. PETRÁČKOVÁ, V., a kol., *Akademický slovník cizích slov – 2.díl*, 1. vydání, Praha: Academia, 1995, 827 s.
36. PODROUŽEK, L., *Přírodověda pro 4. ročník základní školy*. Praha: SPN, 2003.
37. PODROUŽEK, L., *Úvod do didaktiky prvouky a přírodovědy pro primární školu*. Pelhřimov: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003, 247 s.
38. POVOLNÝ, F., *O regionalismu*, Brno:Sborník KKS, 1968, 65 s.
39. PRŮCHA, J., *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*, 2.vydání, Praha:Portál, 2004, 140 s.
40. PRŮCHA, J.,WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.*Pedagogický slovník*, 1. vydání, Praha:Portál, 1995, 292 s.
41. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Informační server VÚP. Praha, 2004. Dostupný na WWW: www.vuppraha.cz
42. SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*, 1. vydání, Praha:ISV nakladatelství 1999, 292 s.
43. SPILKOVÁ A KOL., *Didaktická východiska primárního vzdělávání dětí na základní škole*. Praha: Pedagogická univerzita UK, 1996, 82 s.
44. SPILKOVÁ, V., *Proměny primárního vzdělávání v ČR*, 1. Vydání, Praha: Portál, 2005.
45. ŠVEC, V., FILOVÁ,H., ŠIMONÍK, O. *Praktikum didaktických dovedností*, 1. vydání, Brno: Pedagogická fakulta 1998, 90 s.

Internetové zdroje:

1. <http://www.trebonsko.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=847&lang=cs>
2. http://www.google.cz/imgres?q=mapa+ji%C5%BEn%C3%ADch+%C4%8Dech&hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&tbm=isch&tbnid=QYq6dAsRpC9VwM:&imgrefurl=http://www.osf-mvcr.cz/urady-v-dacicich-a-milevsku-ziskaly-v-jiznich-cechach&docid=CaecdKzG0rwKqM&imgurl=http://www.osf-mvcr.cz/uploads/images/Barometry/JH_mapa_ze_strany_8_pro_zrastrovani_4.jpg&w=1024&h=609&ei=TeL4Tp70BbDQ4QS0g9mNCA&zoom=1&biw=991&bih=657
3. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=Suchdol+nad+lu%C5%BEnic%C3%AD+znak&oq=Suchdol+nad+lu%C5%BEnic%C3%AD+znak&aq=f&aql=&aql=&gs_sm=e&gs_upl=2733461286741101286945134133181171231012191125411.4.31810
4. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=Suchdol+nad+lu%C5%BEnic%C3%AD+kostel&oq=Suchdol+nad+lu%C5%BEnic%C3%AD+kostel&aq=f&aql=&aql=&gs_sm=e&gs_upl=95945197807101980551101101016121186163910.41410
5. <http://www.google.cz/search?q=chip+a+dejil&hl=cs&client=opera&hs=gkd&rls=cs&channel=suggest&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=2uX4TrLvFa6Q4gSwzsGNCA&ved=0CCoQsAQ&biw=991&bih=657>
6. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&hs=nkd&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=slep%C3%A1+mapa+%C4%8Dr&oq=slep%C3%A1+mapa+%C4%8Dr&aq=f&aql=g10&aql=&gs_sm=e&gs_upl=54333915494001015496861131131015151012161135910.6.21810
7. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=vlajka+%C4%8Dr&oq=vlajka+%C4%8Dr&aq=f&aql=g5g-S5&aql=&gs_sm=e&gs_upl=19825312011501012013961919101111011681103811.71810
8. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=vlajka+ruska&oq=vlajka+ruska&aq=f&aql=g1&aql=&gs_sm=e&gs_upl=799319747101989216161013101167136111.21310
9. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=vlajka+kanady&oq=vlajka+kanady&aq=f&aql=g1&aql=&gs_sm=e&gs_upl=5296815531410155469111111012121312151147412.5.21910
10. http://www.google.cz/search?hl=cs&client=opera&rls=cs&channel=suggest&biw=991&bih=657&tbm=isch&sa=1&q=mapa+%C4%8Dr+%C5%99eky&oq=mapa+%C4%8Dr+%C5%99eky&aq=f&aql=g1&aql=&gs_sm=e&gs_upl=23943127853101280961211110131012041108013.4.11810

11. http://www.google.cz/search?q=obr%C3%A1zek+pat+a+mat&hl=cs&qscrl=1&nord=1&rlz=1T4ACAW_csCZ413CZ419&site=webhp&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=oFX7TqXWEqmk4AT-mNmNCA&sqi=2&ved=0CCkQsAQ&biw=1249&bih=586
12. http://www.google.cz/search?q=obr%C3%A1zek+pat+a+mat&hl=cs&qscrl=1&nord=1&rlz=1T4ACAW_csCZ413CZ419&site=webhp&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=oFX7TqXWEqmk4AT-mNmNCA&sqi=2&ved=0CCkQsAQ&biw=1249&bih=586#hl=cs&qscrl=1&nord=1&rlz=1T4ACAW_csCZ413CZ419&site=webhp&tbm=isch&sa=1&q=chip+a+dejil&pbx=1&oq=chip+a+dejil&aq=f&aqi=g1&aql=&gs_sm=e&gs_upl=93854l100135l0l100684l29l18l1l1l1l4l353l3710l0.3.8.4l16l0&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=1f99e2e3f61c483b&biw=1249&bih=586
13. http://www.google.cz/search?q=obr%C3%A1zek+pat+a+mat&hl=cs&qscrl=1&nord=1&rlz=1T4ACAW_csCZ413CZ419&site=webhp&prmd=imvns&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=oFX7TqXWEqmk4AT-mNmNCA&sqi=2&ved=0CCkQsAQ&biw=1249&bih=586#hl=cs&qscrl=1&nord=1&rlz=1T4ACAW_csCZ413CZ419&site=webhp&tbm=isch&sa=1&q=znaky+m%C4%9Bst&oq=znaky+aq=2&aqi=g10&aql=&gs_sm=c&gs_upl=38913l41252l0l44504l16l8l0l2l0l281l10l16l2-4l6l0&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=1f99e2e3f61c483b&biw=1249&bih=586